

**SUOSTUMUS TUTKIMUSTOIMINNAN SUORITTAMISELLE SUOMEN
TALOUSVYÖHYKKEELLÄ****1 Asian vireilletulo**

Työ- ja elinkeinoministeriö on toimivaltaisena viranomaisena 15.6.2023 vastaanottanut Suomen Hyötytuuli Oy:n hakemukset Tiira ja Kihu (VN/19192/2023) sekä 17.8.2023 hakemukset Kiisla (VN/24247/2023), Lunni (VN/24249/2023) ja Ruokki (VN/24250/2023), joilla pyydetään valtioneuvoston suostumusta tutkimusten suorittamiseksi uusien merituulivoimapuistojen suunnitelluilla alueilla Suomen talousvyöhykkeellä.

Hakemuksissa on kuvattu hakijan ja hankekehittäjän yhteystiedot, kotipaikka ja kansalaisuus, toiminnan luonne ja tarkoitus, käytettävät menetelmät ja välineet, tutkimusaika- ja vaihetiedot sekä maantieteelliset hankealueet, joilla tutkimustoimintaa tulnaisiin harjoittamaan. Hakija on hakenut Suomen talousvyöhykkeestä annetun lain (1058/2004) 6 §:n mukaista valtioneuvoston suostumusta sekä hallintolainkäyttölain (586/1996) 31 §:n mukaista valtioneuvoston suostumuksen välitöntä täytäntöönpanoa muutoksenhausta huolimatta.

Työ- ja elinkeinoministeriö on pitänyt hakemuksia tiedoiltaan Suomen talousvyöhykkeestä annetun valtioneuvoston asetuksen (1073/2004) 2 §:n mukaisena. Suomen talousvyöhykkeen taloudelliseen hyödyntämiseen tähtäävä tutkimus edellyttää valtioneuvoston suostumusta.

2 Hakemukset

Hakemuksilla Suomen Hyötytuuli Oy on hakenut:

- 1) Suomen talousvyöhykkeestä annetun lain (1058/2004) 6 §:n mukaista valtioneuvoston suostumusta tutkimusten suorittamiseksi hakemuksissa kuvatuilla suunnitteilla olevien uusien merituulivoimapuistojen Tiira, Kihu, Kiisla, Lunni ja Ruokki suunnitelluilla alueilla Suomen talousvyöhykkeellä sekä
- 2) päätöksen välitöntä täytäntöönpanoa mahdollisesta muutoksenhausta huolimatta.

Hakija on hakenut tutkimuslupia tutkimusalueille siten, että se olisi voimassa vuosien 2024-2026 välisenä aikana.

3 Hakemuksen perusteet**3.1 Valtioneuvoston suostumus**

Hakija Suomen Hyötytuuli Oy on suomalainen energiantuotantoyhtiö, joka tuottaa puhdasta tuulienergiaa omistajilleen kilpailukykyisesti ja vastuullisesti useissa tuulipuistoissa Länsirannikolla. Lisäksi yhtiöllä on rakenteilla muutama tuulipuisto sekä useita kehityshankkeita eri puolilla Suomea. Tuotettu energia kulkee kotimaisiin kotitalouksiin ja teollisuuteen yhtiön omistajien, kahdeksan suomalaisen energiayhtiön

kautta. Suomen Hyötytuuli Oy kehittää, rakentaa, hallinnoi ja huoltaa omaa energiantuotantoaan ja kantaa kokonaisvastuun tuulipuistojen koko elinkaaresta hankekehityksestä ja rakentamisesta tuotantoon, huoltoon ja purkuun. Yhtiö on ollut yritysrekisterissä vuodesta 1998 alkaen. Suomen Hyötytuuli Oy:n omistavat Helen Oy (Oy Mankala Ab), Alva Oy, Lahti Energia Oy, Lappeenrannan Energia Oy, Pori Energia Oy, Tampereen Sähkölaitos Oy, Turku Energia Oy ja Vantaan Energia Oy.

Hakijan tavoitteena on perustaa Perämerelle ja Selkämerelle Suomen talousvyöhykkeelle merituulivoimapuistot Tiira, Kihu, Kiisla, Lunni ja Ruokki.

Tiira-hankealue:

Sijainti Selkämeren keskiosassa Kristiinankaupungin, Merikarvian ja Porin edustalla Suomen talousvyöhykkeellä. Lähimmät kiintopisteet ovat Merikarvia noin 32 km ja Porin Tahkoluoto noin 25 km tutkimusalueen lähimpään rajaan. Tutkimusalueen pinta-ala on noin 48.000 hehtaaria.

Kihu-hankealue:

Sijainti Perämeren pohjoisosassa Hailuodon ja Siikajoen edustalla Suomen talousvyöhykkeellä. Lähimmät kiintopisteet ovat Hailuoto noin 23 km, Raahe noin 35 km ja Ajos (Kemi) noin 57 km tutkimusalueen lähimpään rajaan. Tutkimusalueen pinta-ala on noin 60.000 hehtaaria.

Kiisla-hankealue:

Sijainti Perämeren pohjoisosassa Siikajoen ja Raahen edustalla Suomen talousvyöhykkeellä. Tutkimusalueen pinta-ala on noin 26.000 hehtaaria.

Lunni-hankealue:

Sijainti Perämeren eteläosassa Luodon, Pietarsaaren, Uusikaarlepyyn ja Vöyrin edustalla Suomen talousvyöhykkeellä. Tutkimusalueen pinta-ala on noin 54.000 hehtaaria.

Ruokki-hankealue:

Sijainti Selkämeren pohjoisosassa. Maalahden, Korsnäsin ja Närpiön edustalla. Tutkimusalueen pinta-ala on noin 87.000 hehtaaria.

Tutkimusten ja selvitysten tarkoituksena on kartoittaa merenpohjan rakennettavuutta ja geoteknisiä ominaisuuksia sekä tehdä luonto- ja ympäristöselvityksiä ja muita vastaavia viranomaisille ilmoitettavia tutkimuksia ehdotetuilla hankealueilla, jotta voitaisiin varmistaa alueen sopivuus merituulivoiman rakentamiselle ja löytää teknistaloudellisesti ja ympäristön kannalta toteutuskelpoinen sijoituspaikka merituulivoimapuistolle ja sen tarvitsemalle infrastruktuurille.

Hakijan yksi tai useampi sopimuskumppani suorittaisi tutkimukset hakijan puolesta yhdellä tai useammalla aluksella. Tutkimuksia tehtäisiin avovesikausilla vuosien 2024–2026 välisenä aikana. Ajankohtaa tarkennettaisiin käytävissä olevien tutkimusresurssien varmistuttua ennen tutkimusten aloittamista. Olemassa oleva ympäristötieto ja tutkimukset on otettu huomioon tutkimusten suunnittelussa. Hakijalla on aiempaa yleistä tietoa alueiden olosuhteista, joita se haluaa täydentää lisätutkimuksilla.

Hakemuksen tutkimusmenetelmien luettelo on seuraava:

Merenpohjan rakennettavuuden ja geoteknisten ominaisuuksien tutkimusmenetelmät:
 Monikeilaluotaus,
 Viistokaikuluotaus, pohjatutkimukset (esim. CPT, heijarikairaus ja poraus),
 Akustisseismiset luotaukset ja magnetometrinen luotaus.

Luonto- ja ympäristöselvityksiin käytettävät menetelmät:
 Pohjaeläin- ja sedimenttinäytteenotot,
 Kalastotutkimukset,
 Vesinäytteet.

3.2 Välitön täytäntöönpano

Hallintolainkäyttölaki (586/1996) on kumottu 1.1.2020 lailla oikeudenkäynnistä hallintoasioissa (808/2019). Myös uuden lain 808/2019 122 §:n 3 momentin mukaan, kuten kumotun hallintolainkäyttölain 31 §:n mukaan, päätös voidaan panna täytäntöön välittömästi, jos se on luonteeltaan sellainen, että se on pantava täytäntöön heti, tai jos päätöksen täytäntöönpanoa ei yleisen edun vuoksi voida lykätä. Valitusviranomaisen voi kieltää päätöksen täytäntöönpanon.

Hakijan mukaan käsillä olevat hankkeet ovat yleisen edun mukaisia. Tutkimusten perusteella toteutettavat hankkeet ovat Suomen ja EU:n ilmasto- ja energiapoliittisten tavoitteiden ja strategioiden mukainen. Hakijan mukaan päätöksen täytäntöönpanoa ei yleisen edun vuoksi voida lykätä.

Tutkimukset ovat luonteeltaan sellaisia, että ne tulisi suorittaa mahdollisimman nopeasti kilpailituksen jälkeen, jotta tutkimusalue voidaan pitää varattuna. Välittömän täytäntöönpanon myöntämisellä tutkimusalueelle ei ole kielteisiä vaikutuksia kalastukseen, meriliikenteeseen tai muihin infrastruktuurihankkeisiin Suomen talousvyöhykkeellä. Tutkimuksista itsestään ei ole haittaa, vaan tutkimustiedon kertymistä Suomen talousvyöhykkeeltä pidetään myös yleisen edun mukaisena.

Edellä esitetyn perusteella hakija ei näe esteitä välittömän täytäntöönpanon myöntämiselle nyt käsillä olevassa tapauksessa, ja katsoo välittömän täytäntöönpanon myöntämisen olevan yleisen edun mukaista, ja hakijalle hankemielessä taloudellisesti merkityksellistä.

4 Viranomaisten lausunnot hakemuksen johdosta ja hakijan selitys annettuihin lausuntoihin (Asian valmistelu)

Työ- ja elinkeinoministeriö on pyytänyt hakemuksista lausuntoa 13.9.2023 (Tiira ja Kihu) ja 28.11.2023 (Ruokki, Lunni ja Kiisla) puolustusministeriöltä, ulkoministeriöltä, ympäristöministeriöltä, liikenne- ja viestintäministeriöltä, maa- ja metsätalousministeriöltä, sisäministeriöltä, rajavartiolaitokselta, Geologian tutkimuskeskus GTK:lta, Liikenne- ja viestintävirasto Traficomilta, Väylävirastolta, Museovirastolta, pääesikunnalta, Suomen ympäristökeskus SYKE:ltä, Luonnonvarakeskus Lukelta sekä Energiavirastolta.

Työ- ja elinkeinoministeriö on varannut hakijalle tilaisuuden lausua selityksensä hakemuksesta saatujen lausuntojen johdosta ja hakija on antanut selityksensä lausuntoihin.

Hakija on kiittänyt ministeriötä mahdollisuudesta antaa selitys tutkimuslupahakemuksista annettuihin lausuntoihin. Hakija on todennut, että Suomen talousvyöhykkeelle sijoittuville merituulivoimahankkeille ei ole vielä myönnetty käyttö- tai yksinoikeutta yhdellekään toimijalle, mutta eri toimijoiden samanaikaisesti tekeillä olevat tutkimukset huomioidaan tutkimusten suunnittelussa ja toteutuksessa.

Hakija on vastannut annettuihin lausuntoihin seuraavasti.

Puolustusministeriö on todennut, että ministeriöllä ei ole lausuttavaa ottaen huomioon voimassa olevat käytänteet puolustusvoimien lausunnosta ennen tutkimusluvan myöntämistä.

Hakijalla ei ole huomautettavaa lausunnosta. Lausunto otetaan huomioon jatkosuunnittelussa.

Ulkoministeriö on todennut, että sen käsityksen mukaan hakemuksen kohteena olevat tutkimukset ovat talousvyöhykkeen taloudelliseen hyödyntämiseen tähtäävää tutkimusta, joka edellyttää talousvyöhykelain 6 §:n mukaisesti valtioneuvoston suostu-musta.

Lisäksi ministeriö toteaa, että Suomen alumeren ulkoraja on pääsääntöisesti 12 meripeninkulman etäisyydellä sisäisten aluevesien ulkorajasta. Ulkoministeriö kiinnittää huomiota siihen, että peruspisteet samoin kuin sisäisten aluevesien maanpuoleisen rajan sijainti, joihin myös alumeren ulkorajan määrittäminen perustuu, tarkistetaan kolmenkymmenen vuoden välein. Seuraavan kerran peruspisteet päivitetään vuoden 2025 aikana. Vaikka peruspisteiden muutosten ei oleteta olevan suuria, edellä kuvattu tulisi kuitenkin ottaa huomioon tutkimustoiminnassa ja merituulivoimapuiston sijaintia selvitettäessä ja arvioitaessa.

Ministeriö toteaa myös, että alueet vaikuttavat pitkälti päällekkäisiltä sellaisten alueiden kanssa, joita koskevien tutkimusten tekemiseen valtioneuvosto on jo aikaisemmin antanut suostumuksen osittain samalle ajanjaksolle toisten yhtiöiden hakemuksista.

Ulkoministeriön mukaan tutkimukset sisältäisivät myös mahdollisia kalastotutkimuksia. Tältä osin ulkoministeriö kiinnittää huomiota siihen, että talousvyöhykelain 6 §:n mukainen hyödyntämisoikeus ei koske talousvyöhykelain 4 §:ssä tarkoitettua toimin-taa eli kalastuksen tai metsästyksen harjoittamista tai kalantutkimustarkoituksessa tehtävää koepyyntiä, joista säädetään 4 §:ssä mainitussa lainsäädännössä.

Välittömän täytäntöönpanon edellytysten täyttymisen osalta ministeriö kiinnittää lopuksi huomiota siihen, että talousvyöhykelain nojalla tehtyjen valtioneuvoston suostumusta koskevien päätösten välittömästä täytäntöönpanosta on määrätty jo useita

kertoja. Ehtoa tulee arvioida oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 122 §:n 3 momentin perusteiden ja momentin soveltamiskäytännön nojalla.

Hakijalla ei ole huomautettavaa lausunnosta. Lausunto otetaan huomioon jatkosuunnittelussa.

Ympäristöministeriö on pyytänyt hakijaa perehtymään lupahakemuksessa yleisluonteisesti lueteltujen tutkimusmenetelmien potentiaalisiin haittoihin ja näiden seurantaan tutkimuksen aikana ja tarvittaessa toimimaan varovaisuusperiaatteen mukaisesti (keskeyttämään toiminta, jos haittoja ilmenee). Ministeriö toivoo, että hakemuksessa mainittujen menetelmien käytön yhteydessä hakija huomioi myös Velmu-inventointiohjelman menetelmät sekä jakaa tutkimustietojaan Suomen valtion ympäristöviranomaisten ja tarvittaessa muidenkin viranomaisten kanssa, koska tietopohja Suomen talousvyöhykkeeltä on edelleen puutteellinen.

Akustiset menetelmät (kaikuluotaimet, seismiset luotaimet) saattavat ministeriön mukaan aiheuttaa paineita meriympäristön eliöstölle. Muiden menetelmien vaikutukset meriympäristöön jäävät todennäköisesti pieniksi. Muut alueiden käyttäjät on huomioitava, mikäli hakija saa tutkimusluvan alueille ja varmistettava, että hakijan tutkimuksista ei aiheudu muille toimijoille haittaa tai vaaraa.

Ministeriö on myös kiinnittänyt huomiota yhden tutkimusalueen sijaintiin aivan Suomen talousvyöhykkeen ulkorajalla ja ehdottanut riskien vähentämiseksi puskurialueen muodostamista tutkimusalueen ja Suomen talousvyöhykkeen ulkorajan välille. Lisäksi ministeriö toteaa, että tutkimusaluetta läheisellä rannikkoseudulla on merkittäviä vedenalaisia luontoarvoja. Mikäli tutkimusalueet katsotaan merituulivoimalle suotuisaksi, rannikon luontoarvot tulee huomioida varhaisessa vaiheessa merellisiä sähkönsiirron ratkaisuja suunniteltaessa. Lopuksi ministeriö tuo esille näkemyksensä, jonka mukaan edellytykset eivät täyty hakijan pyynnöstä välittömästä täytäntöönpanosta huolimatta muutoksenhausta osalta.

Hakija kiittää ministeriön huomioista varovaisuusperiaatteeseen, linnusto- ja kalastovaikutusten selvittämiseen ja toteaa, että tarkemmat selvitysmenetelmät tullaan määrittämään YVA-prosessissa. Ministeriön lausunto otetaan huomioon jatkosuunnittelussa. Välittömän täytäntöönpanon osalta hakija katsoo, että tutkimusluvassa esitetyt tutkimusmenetelmät eivät ole sellaisia, jotka aiheuttaisivat peruuttamatonta tai merkittävää haittaa ympäristölle tai alueen luonnolle. Huomioiden rajoittuneet mahdollisuudet suorittaa tutkimuksia olosuhteiden takia, on keskeistä, että välitön toimeenpano on mahdollista riittävien tutkimusresurssien varmistamiseksi ja tutkimusten tekemiseksi olosuhteiden rajoittaman tutkimuskauden aikana.

Liikenne- ja viestintäministeriö on todennut, että tuulivoima uusiutuvana energialähteenä tuottaa merkittävää hyötyä ekologisuutensa ja edullisuutensa ansiosta. Tuulivoiman käytön lisääminen edesauttaa ilmastovelvoitteisiin ja hiilineutraalisuuteen liittyvien tavoitteiden saavuttamista. Tuulivoima on myös merkittävä teollisuudenala. Tuulivoimarakentamisen ohjauksessa viranomaisyhteistyö on olennaisen tärkeää, jotta eri intressit sovitetaan yhteen ja tuulivoimarakentamiselle löydetään siihen tarkoitukseen parhaiten soveltuvat alueet. Tärkeää on ylläpitää kykyä

edistää yhdessä alueiden käyttöä erilaisiin tarpeisiin, sijaintiratkaisujen vaikutukset kokonaisuutena huomioiden.

Ministeriö on painottanut, että jo tutkimuslupavaiheessa ja etenkin myöhemmin, mikäli hanke etenee jatkosuunnitteluun, on ehdottoman tärkeää huomioida turvallisen ja sujuvan merenkulun edellytykset alueella. Hankekehittäjän tulee huomioida myös muut mahdolliset hankealueen lähistölle Suomen aluevesille tai talousvyöhykkeellä sijoittuvat merituulivoimahankkeet. Tällä hetkellä molemmilla lupahakemusalueilla on myös muita suunnitelmia merituulivoima-alueiksi sekä Suomen että Ruotsin merialueella, mistä johtuen koordinoitu ja yhdenmukainen hankkeiden ohjaaminen olisi erityisen tärkeää.

Lukuisten merituulivoimapuistojen rakentaminen voi aiheuttaa huomattaviakin vaikutuksia merenkululle. Vaikutukset voivat liittyä ainakin liikennöintireittien muutoksiin, polttoaineen kulutukseen, tutkien heijastusvaikutuksiin sekä talvimerenkulkuun. Riittävän leveitä liikennöintialueita sekä etäisyyksiä eri merituulivoima-alueiden välillä tarvitaan merenkulun turvallisuuden ylläpidon ohella myös talvimerenkulun operatiivisiin tarpeisiin.

Ministeriön mukaan tuulivoimaloiden sijainti tulisi ohjata maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) mukaisissa merialuesuunnittelun menettelyissä sellaisille alueille, jossa ne eivät häiritse merenkulkua ja radiotaajuuksien tehokasta käyttöä. Mikäli tutkimuksiin annetaan lain Suomen talousvyöhykkeestä 6 §:n (1058/2004) mukainen valtioneuvoston suostumus, tulisi tätä koskevaan päätökseen kirjata selkeästi ehdoksi merenkulun käyttämien liikennöintireittien sekä turvallisen ja sujuvan merenkulun huomioiminen ja varmistaminen alueen jatkosuunnitelmissa.

Merituulivoimaloiden alueiden rakentamisen yhteydessä on huomioitava vaikutukset meriliikenteen infrastruktuurille. Sujuva ja turvallinen meriliikenne väylillä ja väylien ulkopuolisilla merialueilla ympäri vuoden on tärkeää, sillä valtaosa Suomen ulkomaankaupan tavaravirroista kulkee meriteitse. Merenkulun huomioiminen on tärkeää Suomen kauppamerenkulun toimintaedellytysten turvaamiseksi sekä turvallisen ja sujuvan merenkulun varmistamiseksi.

Merituulivoimaloiden suunnittelussa tulee myös huomioida väylien esteetön käyttö. Merituulivoimalat voivat muuttaa liikennöintialueita ja -reittejä, pidentää matka-aikoja sekä lisätä alusten päästöjä polttoaineen kulutuksen kasvaessa. Satamien saavutettavuus ja merenkulun tarvitsemat reitit on otettava huomioon. Tuulivoimaloiden ja merenkulun käyttämien alueiden välillä on oltava riittävät etäisyydet. Myös häiriöttömät merenkulkua palvelevat viestintäyhteydet varmistavat turvallisen merenkulun. Lisäksi on huomioitava jäänmurron ja talviolosuhteiden erityispiirteet, kuten operointitilan pieneneminen, reititysten vaikeutuminen, talvimerenkulun avustustarpeen lisääntyminen, ei-optimaalisten kulkureittien käyttö ja sen vaikutukset matka-aikojen pidentymisessä ja polttoaineen kulutuksen kasvamisessa, kulkunopeuden hidastumisessa sekä vahingoittumisriskien ja liikennöintihäiriöiden lisääntymisessä.

Merituulivoimalla on myös vaikutuksia viestintäverkoille. Liikenne- ja viestintäministeriö on korostanut, että tuulivoimarakentamista suunniteltaessa tulisi ottaa huomioon tuulivoimaloiden vaikutukset puolustusvoimien radiojärjestelmien lisäksi myös muiden käyttäjien radiojärjestelmiin. Merituulivoimapuistot voivat vaikuttaa muun muassa merenkulun tutkajärjestelmiin ja turvallisuuteen, säätutkiin sekä radiotaajuuksien käyttöön. Tutkajärjestelmien toimiminen luotettavasti on olennainen osa merenkulun yleisen turvallisuuden ylläpitoa ja sillä on vaikutusta myös ilmatieteen laitoksen havaintolaitteisiin.

Sähköisen viestinnän palvelut ovat riippuvaisia radiojärjestelmistä. Pienilläkin muutoksilla tuulivoimaloiden sijoittelussa voi olla ratkaiseva merkitys alueen radiojärjestelmien toimintaan. Eri osapuolten tulisi tehdä yhteistyötä jo tuulivoimaloiden suunnitteluvaiheessa ja pyrkiä valitsemaan tuulivoimaloiden sijainti niin, ettei häiriötä radiojärjestelmille aiheudu tai että ne ovat poistettavissa. Radiopaikannusjärjestelmien ja radiolinkkien käyttäjiä, teleoperaattoreita sekä mahdollisia muita radiojärjestelmien käyttäjiä tulisi aina informoida tuulivoimahankkeesta.

Lisäksi ministeriön mukaan tuulivoima-alueen suunnitteluvaiheessa on pyydettävä muilta viranomaisilta lausunto alueen käyttötarkoituksesta. Lentoliikenteen turvallisuusvaateista johtuen tuulivoimaloille tarvitaan ilmailulain 158a §:n (174/2023 mukainen lentoestelupa. Muilta osin liikenne- ja viestintäministeriö viittaa liikenne- ja viestintävirasto Traficom in lausuntoon.

Hakijalla ei ole huomautettavaa lausunnosta. Hakija ottaa lausunnon huomioon jatkosuunnittelussa ja toteaa, että merialuesuunnitelma ei ole oikeusvaikutteinen. Hakija sitoutuu neuvottelemaan viranomaisten kanssa ennen tutkimusten aloittamista ja varmistamaan osaltaan merenkulun sujuvuuden.

Sisäministeriö ja sen poliisiosasto on ilmoittanut, että se ei vastusta suunnitelman mukaisten merituulipuistojen rakentamista. Suunnitelluilla merituulipuistoilla ei ole vaikutusta poliisin toimintaan.

Hakijalla ei ole huomautettavaa sisäministeriön lausunnosta.

Maa- ja metsätalousministeriö on lausunut, että osa hankealueista rajoittuu idässä Suomen aluevesiin. Valtioneuvosto teki 23.11.2023 periaatepäätöksen huutokauppamenettelyn aloittamisesta viiden Suomen läntisillä aluevesillä sijaitsevan merituulivoimahankkeen osalta. Huutokaupat toteuttaa aluevesiä hallinnoiva Metsähallitus, joka on maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalaan kuuluva valtion liikelaitos. Huutokaupat on tarkoitus toteuttaa vuosina 2023-2024 ja niillä etsitään hankekumppani kullekin viidelle alueelle erikseen.

Ministeriö on ilmaissut huolensa siitä, että vaikka valtioneuvoston tutkimuslupa ei anna sen saajalle yksinoikeutta alueen kehittämiseen, tutkimusluvut ovat kuitenkin ensimmäinen konkreettinen askel uusiutuvan energian kehittämisessä Suomen aluevesien ulkopuolella ja indikoivat näin sitä, mihin kaavaillaan merituulivoima-alueita talousvyöhykkeellä. Vierekkäin tai peräkkäin sijaitsevia alueita ei voida kuitenkaan kaikkia käytännössä rakentaa merituulivoimaa varten, koska tuulipuistot

varjostaisivat toisiaan, mikä tarkoittaa tuotantokapasiteetin menettämistä tai alentumista. Varjostusvaikutus merellä ulottuu nykytietämyksen mukaan jopa kymmenien kilometrien päähän. Suomen ympärillä olevien merialueiden kapeus tarkoittaa ministeriön mukaan käytännössä sitä, että kaikkia nyt suunniteltuja merituulivoima-alueita ei pystytä niille kannattavasti sijoittamaan. Huutokaupattavista alueista osa on niin lähellä tutkimuslupa-alueita, samoin jo käynnissä oleva Korsnäsin merituulivoimapuistohanke, että varjostusriski näille on ilmeinen.

Ministeriö on myös todennut, että periaatepäätöksen antamisen jälkeen ministeriön tietoon on tullut, että joku tai jotkut suomalaisista tuulivoimatoimijoista ovat aktiivisesti levittäneet kansainvälisten toimijoiden keskuuteen huhua siitä, että valmisteilla oleva Suomen talousvyöhykettä koskeva merituulivoimahankemalli, jonka yksityiskohtia ei vielä ole päätetty, olisi kustannusrakenteeltaan huomattavasti kevyempi kuin nyt huutokauppaan tulevat aluevesihankkeet. Ministeriön mukaan tämä on johtanut osaltaan siihen, että isot kv-toimijat ovat alkaneet vetäytyä aluevesille suunnitelluista huutokaupattavista merituulivoimahankkeista. Tilanne voi johtaa valtion näkökulmasta mittaviin taloudellisiin menetyksiin. Suomen kokonaisedun näkökulmasta kyse on merkittävästä asiasta, kun uusiutuvaa energiaa pitäisi nyt ripeästi saada rakennettua sekä omavaraisuus- että huoltovarmuusnäkökulmasta myös merialueille.

Lopuksi maa- ja metsätalousministeriö on edellyttänyt, että valtioneuvoston 23.11.2023 periaatepäätös Suomen läntisille aluevesille tulevista merituulivoimahankkeista otetaan huomioon tutkimuslupia Suomen talousvyöhykkeelle harkittaessa ja toivoo, että edes tutkimuslupia ei myönnettäisi alueille, jotka ovat niin lähellä periaatepäätöksessä jo yksilöityjä aluevesillä sijaitsevia merituulivoima-alueita, että varjostusriski on ilmeinen.

Hakija on tietoinen Metsähallituksen tunnistamasta hankealueiden keskinäisestä läheisyydestä. Hakijan mukaan tutkimusluvalla ei kuitenkaan ratkaista sitä, mihin rakentaminen alueella voisi sijoittua, vaan mahdollistetaan alueen tutkiminen riittävässä laajuudessa. Hakija myös tunnistaa varjostushäviöiden aiheuttaman haitan ja on samaa mieltä siitä, että tämä tulee huomioida hankkeita suunniteltaessa. Hakijan mielestä mahdollisten hankkeiden väliin tulee jäädä riittävä etäisyys, jotta viereisille hankkeille ei aiheudu kohtuutonta haittaa. Yleisesti talousvyöhykkeen alueen merituulivoimahuödyntämiseen liittyvä lainsäädäntö on valtioneuvostossa päivitettävänä, ja on todennäköistä, että hankkeiden etusijaisuutta ja koordinoitua tullaan tarkastelemaan annettavassa lainsäädännössä.

Rajavartiolaitos on todennut, että sillä ei ole varsinaista lausuttavaa hakemuksen johdosta. Tutkimustoiminnassa tulee huomioida muu meriliikenne alueella. Rajavartiolaitos edellyttää, että merentutkimusta suorittava alus ilmoittaa Länsi-Suomen merivartioston johtokeskukseen aina tutkimustoiminnan alkaessa ja päättyessä.

Lisäksi yleisenä huomiona rajavartiolaitos on todennut, että tuulivoimapuistot kokonaisuutena vaikuttavat merkittävästi alueen meriliikenteeseen ja kanavoivat alusliikenteen puistojen välisille alueille. Tämä tarkoittaa sitä, että meriliikenteen näkökulmasta onnettomuusriski kasvaa erityisesti talvella. Aikaisemman kokemuksen

perusteella voidaan todeta, että eri puistojen rakentajat ja operaattorit tekevät yllättävän vähän yhteistyötä toistensa kanssa. Yhden puiston aiheuttamat riskit meriliikenteelle voivat olla kohtuullisesti hallittavissa, mutta useilla toistensa läheisyyteen rakennettavilla puistoilla saattaa olla riskeihin kerrannaisvaikutuksia, joita on vaikea arvioida etukäteen.

Hakijalla ei ole huomautettavaa lausunnosta. Lausunto otetaan huomioon jatkosuunnittelussa.

Geologian tutkimuskeskus GTK on todennut lausunnossaan, että tutkimukset tulee suorittaa siten, että niiden pohjalta tehty merituulivoimapuisto ja sen infrastruktuuri rajoittavat talousvyöhykkeen myöhempää käyttöä mahdollisimman vähän. GTK:n mukaan merituulivoimapuiston peittämä alue talousvyöhykkeestä tulisi minimoida, sillä jatkossa merkittävä osa Suomen talousvyöhykkeestä kyseisellä alueella tulee olemaan rajoitetun käytön tai käyttökiellon alaista aluetta uusille infrastruktuurihankkeille. Sama koskee merenpohjan raaka-aineiden hyödyntämistä.

Lisäksi GTK on lausunut, että tuulivoimapuiston suunnitteluun ja rakentamiseen liittyvän geologisen, geoteknisen ja geokemiallisen selvitysaineiston tulisi olla vapaasti saatavilla ja tallennettuna ao. asiantuntijalaitoksen valtakunnallisiin tietokantoihin. Lopuksi GTK on katsonut, että tutkimusluvan myöntämiselle ei ole talousvyöhykelain mukaisia esteitä, puoltaen sen myöntämistä hakijalle.

Hakijalla ei ole huomautettavaa lausunnosta. Lausunto otetaan huomioon jatkosuunnittelussa.

Liikenne- ja viestintävirasto Traficom on lausunut, että yleisen meriturvallisuuden ja sujuvan yhteistoiminnan varmistamiseksi vuoropuhelu hankkeen vaatimasta tiedonvaihdosta ja mahdollisista liikennejärjestelyistä hankkeesta vastaavan sekä Traficom, Väyläviraston, rajavartiolaitoksen ja Fintrafficin meriliikenteenohjauksen kesken on välttämätöntä. Hankkeen vaatimista ilmoituksista ja mahdollisista liikennejärjestelyistä hankkeesta vastaavan tulee sopia edellä mainittujen tahojen kanssa ennen tutkimustöiden aloittamista.

Tällä hetkellä Pohjanlahden merialueella on suunnitteilla kymmeniä eri merituulivoimahankkeita. Hankkeet sijoittuvat tasaisesti koko Pohjanlahden alueelle osin samoille merialueille ja pääosin Suomen merialuesuunnitelmassa esitettyjen potentiaalisten energiatuotantoalueiden ulkopuolelle muodostaen pinta-alaltaan laajoja kokonaisuuksia. Tämän johdosta merituulivoimahankkeiden hallittu ja koordinoitu ohjaaminen sekä ohjeistus ovat merenkulun näkökulmasta erityisen tärkeitä tekijöitä, jota ohjeistusta Traficom ja Väylävirasto ovat antaneet eri hankevastaaville.

Yleiset kulkuväylät (väylät) on osoitettu merenkulun käyttöön vesilain mukaisessa menettelyssä lupaviranomaisen määräyksellä, ja ne on pidettävä avoinna merenkulkua varten. Väylien esteetön käyttö edellyttää merenkululle myös vapaata kulkuyhteyttä ulkomeren ja väylän välisellä merialueella (merenkulun liikennöintialue). Yhdistyneiden kansakuntien merioikeusyleissopimuksen (50/1996) 60 artiklan 7 kohdan mukaisesti talousvyöhykkeelle sijoituvia tekosaaria, laitteita tai rakennelmia

ei saa rakentaa eikä suojavaovyöhykkeitä niiden ympärille perustaa alueelle, jossa ne saattavat haitata yleisesti tunnustettujen, kansainväliselle merenkululle olennaisen tärkeiden merireittien käyttöä.

Tuulivoimapuistojen sijoituessa väyliä tai merenkulun liikennöintialueiden läheisyyteen, tuulivoimalat voivat aiheuttaa haittaa myös alusten paikannus- ja tutkajärjestelmille, merenkulun langattomille viestintäverkoille sekä meriliikenteen ohjauksen tutkavalvonnalle tai aiheuttaa vaaraa merenkulun ja väylien käytön turvallisuudelle tai haitata merenkulun toimintaedellytyksiä esimerkiksi jääpeitteisenä aikana.

Traficom in mukaan suunniteltu Kiisla-merituulivoima-alue sijoittuu Suomen merialuesuunnitelmaan merkitylle merenkulun alueelle (merenkulun liikennöintialueelle), joka johtaa kauppamerenkulun pääväylälle (Raahe-Oulu-Kemi luoteisväylä). Jääpeitteisenä aikana alueelle ohjautuu tyypillisesti merkittävä määrä alusliikennöintiä. Lisäksi Kiislan suunniteltu merituulivoima-alue sijoittuu Raahen väylän lähestymisalueen välittömään läheisyyteen, joka pienentäisi alueellisesti tärkeitä merenkulun käyttämiä operointialuetta sekä siirtäisi alusten odotusalueita yhä kauemmaksi väylästä kohti avomerta. Kiislan merituulivoima-alueella olisi myös vaikutuksia muun muassa alueen tiheästi liikennöityyn itä-länsisuuntaiseen liikennöintireittiin Raahen ja Luulajan välillä, jonka toimivuus on keskeistä SSAB:n Raahen terästehtaan raaka-ainekuljetuksille.

Toteutuessaan suunnitellusti, Kiisla-merituulivoimapuisto vaikeuttaisi merenkulun toimintaedellytyksiä merkittävästi mm. estämällä tärkeän kulkuyhteyden väylälle sekä heikentämällä merenkulun sujuvuutta etenkin talvimerenkulun osalta. Tämän johdosta Traficom katsoo, että tutkimuslupaa ei tulisi myöntää nyt lupaa haetulle merituulivoima-alueelle ja -suunnitelmalle.

Traficom in mukaan suunniteltu merituulivoima-alue Kihu sijoittuu Suomen merialuesuunnitelmaan merkityn Perämeren kaikkein keskeisimmälle ja tärkeimmälle merenkulun alueelle (merenkulun liikennöintialueelle), jonka kautta kulkee valtaosa Suomen pohjoisimpien satamien liikenteestä. Kihun aluerajaus rajautuu Suomen ja Ruotsin talousvyöhykkeen rajalle, ja toteutuessaan nyt suunnitellun mukaisesti, tuulivoima-alue estäisi alueen merenkulkua käyttämästä sen keskeisintä ja tärkeintä liikennöintireittiä Suomen puolella. Huomiota on kiinnitettävä myös Ruotsin talousvyöhykkeelle suunniteltavaan merituulivoima-alueeseen, joka rajautuu kiinni Kihun tuulivoima-alueen länsirajaan. Toteutuessaan suunnitellusti edellä mainitut merituulivoima-alueet muodostaisivat merenkululle esteen ja sitä kautta estäisivät Perämeren merenkulkua käyttämästä alueen tärkeintä, osalle aluksista ainoaa käytettävissä olevaa liikennöintialuetta, Perämeren satamiin.

Lisäksi Kihun merituulivoima-alueen eteläreuna sijoittuu Suomen merialuesuunnitelmaan merkityn merenkulun alueen välittömään läheisyyteen, joka johtaa kauppamerenkulun pääväylälle (Raahe-Oulu-Kemi luoteisväylä). Reitti ja väylä ovat etenkin talvimerenkulun turvallisuuden ja sujuvuuden kannalta tärkeää pitää riittävän avonaisena, sillä reitin ja väylän eteläpuolelle on myös suunnitteilla merituulivoima-alueita.

Traficom on myös todennut pitävänsä erityisen tärkeänä, että hakija huomioisi suunnitellun Kihun jatkosuunnittelussa alueen merenkulun turvallisuuden ja toimintaedellytykset siten, että Kihun merituulivoima-alueen länsireunan rajausta valmistauduttaisiin siirtämään kauemmaksi Suomen merialuesuunnitelmassa esitetystä merenkulun alue -merkinnästä. Traficom ja Väylävirasto ovat jo aiemmin ohjeistaneet OX2-nimistä tuulivoimakehittäjää varautumaan siihen, että Perämerellä Suomen ja Ruotsin väliselle merialueelle merenkululle tulee jättää leveydeltään 6 merimailin liikennöntialue. Käytännössä tämä tarkoittaa, että Kihun tuulivoima-alueen länsireunan etäisyys tulisi olla noin 3 merimailin etäisyydellä merialuesuunnitelmassa esitetystä merenkulun alue -merkinnästä. Kihun merituulivoima-alueen kaakkoisreunaa on myös varauduttava siirtämään noin 1,5 kilometriä pohjoiseen, jolla varmistetaan riittävä etäisyys väylän ja sen lähestymisalueen sekä tuulivoima-alueen välille.

Traficomien mukaan suunniteltu merituulivoima-alue Tiira sijoittuu Suomen merialuesuunnitelmaan merkityille Selkämeren pohjois-eteläsuuntaiselle ja koillis-lounaissuuntaiselle merenkulun liikennöntialueelle. Lisäksi suunniteltu merituulivoima-alue sijoittuu merenkulun näkökulmasta kauppamerenkulun pääväylien ja väylien lähestymisalueiden väliin. Samalle alueelle on myös usean muun tuulivoimakehittäjän suunnitelmia merituulivoima-alueiksi niin talousvyöhykkeellä kuin aluevesilläkin, ja nämä alueet ovat huomioitava myös suunnitellun merituulivoima-alue Tiiran jatkosuunnitelmissa siten, että eri tuulivoima-alueiden väliin jätetään riittävän paljon operointitilaa merenkulun turvallisuuden ja sujuvuuden varmistamiseksi.

Traficom on myös lausunut pitävänsä tärkeänä, että hakija huomioisi suunnitellun merituulivoima-alueen Tiiran jatkosuunnittelussa alueen merenkulun turvallisuuden ja toimintaedellytykset siten, että merituulivoima-alueen pohjois- ja länsireunan rajausta valmistauduttaisiin siirtämään kauemmaksi Suomen merialuesuunnitelmassa esitetystä merenkulun alue -aluemerkinnöistä. Lähtökohtaisesti merenkulun alueiden (merenkulun liikennöntialueiden) ja tuulivoimatuotannon alueiden välisen etäisyyden tulisi olla 1-3 merimailia. Alueelle soveltuvan suojaetäisyyden tarkempi mitoitus on harkittava yhteistyössä Traficomien ja Väyläviraston kanssa hankkeen jatkosuunnittelussa.

Tiiran aluerajaukset sen koillis- ja kaakkoisosiltaan edellyttävät Traficomien mukaan myös muutoksia. Merituulivoima-alueen koillisnurkan aluerajaus edellyttää muutosta, sillä mikäli alueen suunnitellut merituulivoima-alueet toteutuisivat suunnitellusti, kaksi erillistä tuulivoimapuistoa sijoittuisi lähelle toisiaan, ja alueen pohjois-eteläsuuntainen merenkulku joutuisi käytännössä kulkemaan joko kapeassa käytävässä kahden erillisen merituulivoimapuiston läpi tai kulkemaan Merikarvian ja Kristiinankaupungin välisen paikoin huomattavan matalan merialueen kautta, joka heikentäisi merenkulun turvallisuutta ja toimintaedellytyksiä.

Tämän johdosta olisi tärkeää, että Tiiran merituulivoima-alueen jatkosuunnittelussa sen aluerajaukset siirrettäisiin koillis- ja pohjoisosiltaan vähintään muutamia kilometrejä länteen päin, kauemmaksi aluevesille kaavoitettavasta merituulivoima-alueesta. Merituulivoima-alueen kaakkoisreuna tulisi muuttaa siten, että jo kaavoitetun

Tahkoluodon merituulivoima-alueen ja suunnitellun Tiiran merituulivoima-alueen välille jäisi leveydeltään 4 merimailin tuulivoimaloista vapaa vyöhyke, jolla varmistetaan turvallinen merenkulun liikennöinti myös jatkossa mm. Porin satamaan.

Lisäksi Traficom on lausunut, että riittävän leveitä liikennöintialueita sekä etäisyyksiä eri merituulivoima-alueiden välillä tarvitaan merenkulun turvallisuuden ylläpidon ohella myös talvimerenkulun operatiivisiin tarpeisiin. Merituulivoimapuistot lisäävät toteutuessaan alusten avustustarvetta merituulivoimapuistojen läheisyydessä ja niiden välissä sekä vähentävät jäänmurtajien käytettävissä olevia vapaita operointialueita, jonka johdosta reititysten toteuttaminen voi vaikeutua nykyiseen nähden merkittävästi. Tämä altistaa talviaikaista meriliikennettä mm. liikennöintihäiriöihin, matka-aikojen pidentymiseen sekä polttoaineen ja alusten päästöjen kasvuun. Liikennöintihäiriöt eivät kohdistuisi vain alueelliseen merenkulkuun, vaan heijastuisivat koko Pohjanlahden meriliikenteeseen ja sen sujuvuuteen.

Merituulivoimalarakentaminen vaikuttaa Traficomien mukaan myös viestintäverkkojen kenttävoimakkuuteen, laatuun ja toimivuuteen. Tuulivoimaloille osoitettavan alueen ja yksittäisten tuulivoimalarakenteiden sijainninsuunnittelussa tulee muun muassa ottaa huomioon tutkan käyttö alusten pääasiallisena navigointi- ja törmäyksenestovälineenä ja sen keskeinen merkitys talvimerenkulussa sekä liikenteenohjauksessa. Vaikutuksia arvioitaessa tulee huomioida myös alusten tutkien normaalista poikkeava käyttö jääolosuhteissa. Tuulivoimalat voivat aiheuttaa merenkulun tutkille joko varjostus- tai heijastusvaikutuksia, jotka pahimmillaan vaikeuttavat tutkasignaalien tulkintaa. Tuulivoimalat voivat vaikuttaa myös alusten satelliittipaikannukseen, eli GNSS-järjestelmään (Global Navigation Satellite System) siten, että satelliittien signaalit heijastuvat tuulivoimaloiden kautta aiheuttaen virheellisen paikannuksen järjestelmää käyttävälle alukselle.

Tuulivoimaloille osoitettavan alueen ja myöhemmin yksittäisten tuulivoimaloiden sijainninsuunnittelussa tulee ottaa huomioon myös tuulivoimaloiden mahdolliset vaikutukset merenkulun ja rannikkoalueiden radiojärjestelmiin. Pienilläkin muutoksilla

tuulivoimaloiden sijoittelussa voi olla ratkaiseva merkitys alueen radiojärjestelmien toimintaan. Tutka- ja radiojärjestelmien toimiminen luotettavasti on Traficomien mukaan olennainen osa merenkulun ja yleisen turvallisuuden ylläpitoa.

Tuulivoimaloiden vaikutukset tutkien, radionavigointilaitteiden ym. merenkululle ja liikenteenohjaukselle tärkeiden radiolaitteiden toimintaan on arvioitava hankkeen jatkosuunnittelun aikana erillisellä selvityksellä. Hankkeesta on tehtävä myös kattava riskienarviointi hankkeen jatkosuunnittelun aikana. Edellä mainittujen selvitysten tarkemmasta sisällöstä on sovittava yhteistyössä Traficomien ja Väyläviraston kanssa.

Traficomien mukaan suunniteltu merituulivoima-alue Ruokki sijoittuu luoteis-pohjoisosaltaan Selkämeren keskeisimmälle ja tärkeimmälle pohjois-eteläsuuntaiselle merenkulun liikennöintialueelle, joka on merkitty myös Suomen merialuesuunnitelmaan. Alueen kautta kulkee valtaosa Suomen ja Ruotsin pohjoisimpien satamien liikenteestä.

Ruokin merituulivoimasuunnitelmien toteutuessa nyt suunnitellun mukaisesti, tuulivoima-alue kaventaisi merkittävästi merenkulun käytettävissä olevaa

liikennöntialuetta Suomen puoleisella merialueella, siirtäen liikennöintiä yhä enemmän Ruotsin puolelle. Koska Ruokin itäpuolelle, Suomen aluevesille, suunnitellaan kahta erillistä merituulivoima-aluetta, jotka yhdessä Ruokin kanssa muodostaisivat pitkän ja kapean liikennöntikäytävän, on todennäköistä, että merituulivoima-alueet ohjaisivat Suomen aluevesiltä kauppamerenkulkua yhä enemmän Ruokin länsipuolelle.

Yllä mainitun johdosta Traficom on pitänyt erityisen tärkeänä, että hakija huomioisi suunnitellun merituulivoima-alueen Ruokin jatkosuunnittelussa merenkulun siten, että suunnitellun merituulivoima-alueen luoteis- ja pohjoisreunan rajausta valmistauduttaisiin siirtämään pois Suomen merialuesuunnitelmassa esitetystä merenkulun alue -aluemerkinnästä. Tämä olisi suotavaa mainita riittävän selkeästi myös valtioneuvoston myöntämässä tutkimusluvassa, mikäli valtioneuvosto puoltaa hakemusta.

Lähtökohtaisesti merenkulun alueiden (merenkulun liikennöntialueiden) ja tuulivoimatuotannon alueiden välisen etäisyyden tulisi olla 1-3 merimailia. Alueelle soveltuvan suojaetäisyyden tarkempi mitoitus on harkittava yhteistyössä Traficom ja Väyläviraston kanssa hankkeen jatkosuunnittelussa tarkempien selvitysten ja riskiarviointien jälkeen. Koska Ruokin läheisyyteen suunnitellaan myös muita merituulivoimahankkeita, hankkeiden yhteisvaikutukset alueen merenkululle tulee selvittää kattavasti jatkosuunnittelun aikana.

Traficom mukaan suunnitellun Lunnin-merituulivoima-alueen halki kulkee lounaiskoillisuunnassa merkittävä määrä Kokkolan ja sen pohjoispuolisten satamien alusliikennettä. Lisäksi suunnitellun merituulivoima-alueen eteläreunan välittömässä läheisyydessä kulkee Pietarsaaren sataman alusliikenne. Lunnin länsi-, etelä- ja itäpuolelle sijoittuu myös muiden hankekehittäjien merituulivoimasuunnitelmia, jotka toteutuessaan vähentäisivät alusliikenteen käytettävissä olevia liikennöntialueita merkittävästi Merenkurkussa.

Yllä mainitun johdosta Traficom on pitänyt erityisen tärkeänä, että hakija huomioisi suunnitellun Lunnin-merituulivoima-alueen jatkosuunnittelussa Suomen merialuesuunnitelmassa esitetyn merenkulun liikennöntialueen Kokkolan satamaan. Liikennöntialueen leveys suunnitellun merituulivoima-alueen halki tulee olla vähintään neljä merimailia merenkulun turvallisuuden ja talvimerenkulun sujuvuuden varmistamiseksi, ja sen sijainti tulisi vastata alusten tiheimmin liikennöityä aluetta Kokkolan satamaan Lunnin suunnittelualueella.

Huomiointia edellyttää myös Suomen merialuesuunnitelmassa osoitettu Pietarsaaren sataman johtava liikennöntialue ja sen huomiointi siten, että Lunnin eteläreuna siirrettäisiin samalle tasolle (noin merimailin verran pohjoiseen päin) kuin aluevesille kaavoituksessa oleva merituulivoima-alue. Tällä varmistettaisiin vierekkäin olevien talousvyöhykkeen ja aluevesien merituulivoima-alueiden yhtenäinen linjaus suhteessa merenkulun liikennöntialueeseen ja riittävän avonainen liikennöntialue merenkululle. Aluevesien kaavoitettavana olevat merituulivoima-alueet on jo suunniteltu siten, että neljän merimailin liikennöntialue toteutuu alueella. Yllä

mainitut asiakohdat olisivat suotavaa mainita riittävän selkeästi myös valtioneuvoston myöntämässä tutkimusluvassa, mikäli valtioneuvosto puoltaa hakemusta.

Lisäksi Traficom on halunnut kiinnittää huomiota myös haetun tutkimuslupa-alueen länsireunan sijaintiin suoraan Suomen ja Ruotsin talousvyöhykkeen rajalla yli 30 kilometrin matkalta, sillä hankkeen toteutuessaan suunnitellusti, hanke käytännössä estäisi pohjois-eteläsuuntaisen Perämeren meriliikenteen liikennöinnin Suomen puoleisella merialueella hankealueen ympäristössä, mikäli myös hankealueen itäpuolen suunnitellut merituulivoima-alueet toteutuisivat.

Tällöin Suomen merenkulku olisi yhä enemmän riippuvainen Ruotsin puoleisista liikennöitävistä merialueista, tilanteessa, jossa myös Ruotsin puoleiselle merialueelle suunnitellaan merituulivoima-aluetta. Tilanne heikentäisi Suomen huoltovarmuutta ja aiheuttaisi merkittävän epävarmuustekijän pohjoisen merialueen merenkulun tulevaisuudelle ja sen sujuvuudelle, sillä Merenkurkun vilkasliikenteisellä kapealla ja matalalla merialueella aluksilla on hyvin rajattu määrä vaihtoehtoisia reittivaihtoehtoja käytettävissään. Tämän johdosta Traficom katsoo, että tuulivoimarakentamista ei tulisi ulottaa Suomen ja Ruotsin talousvyöhykkeen rajalle.

Riittävän suuren meriliikenteelle varatun liikennöintikaistan leveys (tuulivoimaloista vapaa alue) Suomen ja Ruotsin talousvyöhykkeen rajalla tulisi Traficomien mielestä arvioida yhteistyössä muun muassa merenkulun viranomaisten ja asianosaisten ministeriöiden kesken. Keskustelua olisi tärkeää käydä myös Ruotsin viranomaisten kanssa, jotta asia huomioitaisiin rajan molemmin puolin yhtenäisesti.

Huomioiden merituulivoimasuunnitelmien vaikutukset merenkululle kapealla Merenkurkun merialueella, Traficom on halunnut nostaa esille Yhdistyneiden kansakuntien merioikeusyleissopimuksen (50/1996) 60 artiklan 7 kohdan, jonka mukaisesti talousvyöhykkeelle sijoituvia tekosaaria, laitteita tai rakennelmia ei saa rakentaa eikä suojavyöhykkeitä niiden ympärille perustaa alueelle, jossa ne saattavat haitata yleisesti tunnustettujen, kansainväliselle merenkululle olennaisen tärkeiden merireittien käyttöä.

Koska Lunnin läheisyyteen suunnitellaan myös muita merituulivoimahankkeita, hankkeiden yhteisvaikutukset alueen merenkululle tulee selvittää kattavasti jatkosuunnittelun aikana.

Hakija tunnistaa Liikenne- ja viestintävirasto Traficomien esille tuomat huolet koordinoimattomasta tuulivoima-alueiden suunnittelusta Suomen talousvyöhykkeellä sekä mahdolliset vaikutukset liikennöintiin merialueella. Hakija tiedostaa, että kaikki hankkeet eivät voi toteutua, eivätkä alueet toteudu alkuperäisessä laajuudessa. Hakija kuitenkin korostaa, että kyseessä on tutkimuslupahakemus, minkä pohjalta aluetta voidaan, Suomen talousvyöhykettä koskevan lainsäädännön nojalla, tutkia ilman pysyviä vaikutuksia alueen käyttöön tai luontoon.

Hakija myös näkee, että Perämeren perukan aluetta tulisi tarkastella kokonaisuutena, vielä tässä vaiheessa poissulkematta merituulivoimalle potentiaalisia alueita. Tutkimuslupa ei ratkaise vielä mihin rakentamista tullaan mahdollisesti sijoittamaan. Käyttöoikeutta talousvyöhykkeelle sijoittuville merituulivoimahankkeille ei ole vielä myönnetty, eikä haetunkaan tutkimuslupien myöntäminen anna käyttö- tai

yksinoikeutta tutkimusluvan saajalle. Hakija tunnistaa, että koko haettu alue (Kiisla) ei ole sovittavissa merituulivoimalle yhteensovittamisen tarpeet ja alueen syvyysolosuhteet huomioiden, mutta näkee tärkeänä, että alueen potentiaali olisi tarkasteltavissa tutkimusluvan piiriin kuuluvien selvitysten ja tutkimusten kautta.

Hakijan mukaan mahdollinen muiden merellisten toimintojen yhteensovittaminen kuuluu keskeisesti suunnitteluprosessiin ja otetaan huomioon. Hakija on sitoutunut neuvottelemaan viranomaisten kanssa merenkulun sujuvuuden varmistamiseksi jo ennen tutkimusten aloittamista, jotta tutkimukset saadaan kohdistettua oikealle alueelle. Lausunto otetaan huomioon jatkosuunnittelussa sekä käydään tarvittavaa vuoropuhelua merellisten toimintojen yhteensovittamiseksi.

Väylävirasto on todennut, että se vastaa talvimerenkulun avustamisen viranomais- ja tilaajatehtävistä sekä valtakunnallisesta koordinoinnista, kehittämisestä ja ohjauksesta tutustuneensa hakemukseen. Julkiset kulkuväylät on osoitettu merenkulun käyttöön vesilain mukaisessa menettelyssä lupaviraston määräyksellä ja osalla hankealueella sijaitsevien väylien omistaja ja ylläpitäjä on Väylävirasto.

Viraston mukaan meriliikenteen näkökulmasta merituulivoimapuistot voivat vaikuttaa muun muassa merenkulun tutkajärjestelmiin sekä merenkulun turvallisuuteen. Merituulivoimapuistojen sijoituessa väylien tai merenkulun liikennöintialueiden läheisyyteen, tuulivoimalat voivat aiheuttaa haittaa sekä alusten tutkajärjestelmille että meriliikenteen ohjauksen tutkavalvonnalle tai aiheuttaa vaaraa merenkulun ja väylien käytön turvallisuudelle tai haitata merenkulun toimintaedellytyksiä etenkin jääpeitteisenä aikana.

Yleiset kulkuväylät (väylät) on osoitettu merenkulun käyttöön vesilain (587/2011) mukaisessa menettelyssä lupaviranomaisen määräyksellä, ja ne on pidettävä avoinna merenkulkua varten. Väylien esteetön käyttö edellyttää merenkululle myös vapaata kulkuyhteyttä ulkomeren ja väylän välisellä merialueella (merenkulun liikennöintialue). Laajat merituulivoimapuistot voivat lisäksi vaikuttaa satamien saavutettavuuteen ja merenkulun toimintaedellytyksiin laajemminkin, sillä merituulivoimapuistoilla voi olla merkittäviä vaikutuksia merenkulun käyttämiin reitteihin ja talvimerenkulun kauppalaivojen jäänmurtoavustustarpeeseen.

Väylävirasto on pitänyt tärkeänä, että merialuesuunnitelman mukaiset merenkulun alueet sekä muut merenkulun tarpeet kuten esteetön kulku väyläalueille ja talvimerenkulun tarpeet, huomioidaan jo merituulivoimahankkeiden alkuvaiheessa. Merituulivoima-alueet eivät saa estää kulkua satamiin ja asiaa arvioitaessa pitää ottaa huomioon tunnettujen tuulivoimahankkeiden yhteisvaikutukset. Merenkulun käyttämät reitit ja väylät on turvattava riittävän suurilla turvaetäisyyksillä tuulivoimapuistoihin, joita määritettäessä on otettava huomioon myös talvimerenkulun ja jäänmurron operatiiviset tarpeet.

Väyläviraston mukaan hankealue Kihun luoteiskulman läpi kulkee runsaasti laivaliikennettä Kemiin ja Tornioon sekä Oulun 12,5 m väylälle sekä Oulun 10 m väylälle. Alue sijoittuu osittain Suomen merialuesuunnitelmassa merenkulun alueeksi merkitylle alueelle. Tutkimuslupahakemuksen mukainen hankealue rajautuu luoteessa

Ruotsin talousvyöhykkeeseen ja Polargrund Offshore Ab:n hankealueeseen Polargrund. Jos molemmat hankealueet toteutuisivat esitetyssä muodossaan, estyisi liikenne Oulun 12,5 m väylälle käytännössä kokonaan, jonka lisäksi Kemiin ja Tornioon suuntautuva liikenne estyisi ainakin osittain. Toteutuessaan tutkimuslupahakemuksessa esitetyssä laajuudessa hankealue Kihu sijoittuisi siten, että se estäisi väylän Raahe-Oulu-Kemi rannikkoväylän sekä luotsipaikan käytön. Lisäksi hankealueen eteläosa sijoittuu siten, että Raahe-Oulu-Kemi luoteisväylän käyttö rajoittuisi.

Edellä esitettyjen avovesikauden liikennöintiin kohdistuvien vaikutusten lisäksi hankealue Kihun vaikutukset talvimerenkulun järjestämiseen olisivat Väyläviraston mukaan huomattavat. Hankealue sijoittuu alueelle, jossa esiintyy jäätä joka talvi, ja jossa jäänmurtokausi kestää neljästä kuuteen kuukautta vuodessa. Hankealue sijaitsee kiintojään ulkopuolella alueella, jossa merijää on liikkeessä talven aikana. Laajojen tuulivoimala-alueiden vaikutukset liikkuvaan jääkenttään eivät ole tarkasti tiedossa mutta on odotettavaa, että ainakin ohuen jään aikana tuulivoimapuistot lisäävät jään deformatumista ja jään kokonaismäärää vaikeuttaen talvimerenkulkua.

Näistä syistä Väylävirasto on katsonut, että mahdollista tuulipuistoaluetta ei ole mahdollista toteuttaa koko sillä alueella, jolle hakija hakee tutkimuslupaa. Merenkulun väylien käytön mahdollistamiseksi aluetta tulee rajata ainakin alueen länsi- ja luoteisosasta sekä eteläosasta. Väyläviraston puolelta tutkimusten suorittamiselle koko alueella ei kuitenkaan ole estettä ja mahdollisen alueelle toteutettavan merituulivoimapuiston tarkempi rajausta tulee tehdä tutkimusten jälkeen yhteistyössä hankekehittäjän ja viranomaisten kanssa.

Väyläviraston mukaan hankealue Tiira sijaitsee Tahkoluodon syväsataman ja Mäntyluodon sataman edustalla. Lisäksi alueen luoteispuolelta ja luoteisosan läpi kulkee merkittävä osa Kaskisten syväsataman ja Karhusaaren sataman liikenteestä. Alue sijoittuu osittain Suomen merialuesuunnitelmassa merenkulun alueeksi merkitylle alueelle. Hankealueen läheisyyteen on suunnitteilla aluevesille sijoituvia tuulipuistohankkeita ja näiden yhteisvaikutus merenkulun turvallisuudelle ja sujuvuudelle on otettava huomioon.

Hankealue sijoittuu alueelle, jolla esiintyy merijäätä ja jolla jäänmurtajat avustavat kauppalaivoja, vaikka avustusrajoituksia ei annetakaan joka talvikaudella. Hankealue sijaitsee kiintojään ulkopuolella alueella, jossa merijää on liikkeessä talven aikana. Laajojen tuulivoimala-alueiden vaikutukset liikkuvaan jääkenttään eivät ole tarkasti tiedossa mutta on odotettavaa, että ainakin ohuen jään aikana tuulivoimapuistot lisäävät jään deformatumista ja jään kokonaismäärää vaikeuttaen talvimerenkulkua.

Edellä mainituista syistä Väylävirasto on katsonut, että alueen jatkosuunnittelussa on syytä varautua hankealueen muutoksiin alueen pohjois-, länsi-, koillis- ja kaakkoisosissa. Väyläviraston puolelta tutkimusten suorittamiselle alueella ei ole estettä ja mahdollisen alueelle toteutettavan merituulivoimapuiston tarkempi rajausta tulee tehdä tutkimusten jälkeen yhteistyössä hankekehittäjän ja viranomaisten kanssa.

Väyläviraston mukaan hankealue sijaitsee osittain päällekkäin Suomen merialuesuunnitelman mukaisen merenkulun alueen kanssa. Alueen luoteisosan läpi kulkee avovesiaikana pääasiallinen etelä-pohjoissuuntainen liikenne Selkämerellä Ahvenanmaan länsipuolisen liikenteenjakoalueen ja Merenkurkun liikenteenjakoalueen välillä.

Alueella esiintyy vuosittain merijäätä. Merijään esiintymisen aikana laivaliikenne ohjautuu avovesikaudesta poikkeavasti sen mukaan, missä paikalliset jääolosuhteet ovat helpoimmat tai ylipäänsä mahdollistavat liikennöimisen. Avomerellä jääpeite on jatkuvassa liikkeessä ja liikennöinnin mahdollistavat reitit saattavat vaihtua jopa päivittäin. Aiempina vuosina alueen luoteisosan läpi on jääpeitteisenäkin aikana kulkenut merkittävä määrä liikennettä, vaikka liikenne onkin jääpeitteen vaikutuksesta ollut ajoittain vähemmän keskittynyttä avovesikauteen. Alueen kaakkoiskulman läpi kulkee useimpina talvina merkittävä määrä jäänmurtajaliikennettä murtajien siirtyessä asemapaikkojen välillä.

Sen lisäksi, että alueelle sijoittuva tuulivoimapuisto vähentäisi merenkulun käytössä olevaa tilaa, se tulisi viraston mielestä myös vaikuttamaan alueen jääolosuhteisiin. Merituulivoimapuistojen vaikutusta jääpeitteeseen ei ole tutkittu mutta riippumatta siitä murtaako tuulivoimapuisto liikkuvaa jääkenttää vai pysäyttää sen liikkeen, se tulee aiheuttamaan deformatunutta jäätä kuten jäävalleja tai puristusta jääkenttään vaikeuttaen merenkulkua. Alueen luoteiskulman kautta kulkevan suuren liikennemäärän sekä jäänmurtajien käyttämien reittien takia Väylävirasto katsoo, että merituulivoimapuistoa ei tule toteuttaa koko tutkimusluvan mukaiselle alueelle. Väylävirasto ei kuitenkaan vastusta tutkimusluvan myöntämistä koko alueelle.

Väyläviraston mukaan hankealue Kiisla sijaitsee osittain päällekkäin Suomen merialuesuunnitelman mukaisen merenkulun alueen kanssa ja alueen läpi kulkee etenkin lounaiskaakkoissuunnassa merkittävää liikennettä avovesiaikana Raahe-Oulu-Kemi väylälle Oulun suuntaan ja Oulusta etelään. Lisäksi alueen läpi kulkee tärkeää kaakkois-luoteissuuntaista liikennettä Raahen ja Luulajan välillä ja alueella kevennetään Luulajasta tulevia aluksia puskuroomuihin matkalla Raaheen.

Alueella esiintyy vuosittain merijäätä. Merijään esiintymisen aikana laivaliikenne ohjautuu avovesikaudesta poikkeavasti sen mukaan missä paikalliset jääolosuhteet ovat helpoimmat tai ylipäänsä mahdollistavat liikennöimisen. Avomerellä jääpeite on jatkuvassa liikkeessä ja liikennöinnin mahdollistavat reitit saattavat vaihtua jopa päivittäin. Aikaisempina talvina liikennettä on ohjautunut jääpeitteisenä aikana alueen läpi merkittäviä määriä ja tällöin liikenne on sijoittunut myös merenkulun alueen ulkopuolelle. Lisäksi jäänmurtajat kulkevat tyypillisesti alueen läpi jäänmurtokauden aikana.

Sen lisäksi, että alueelle sijoittuva tuulivoimapuisto vähentäisi merenkulun käytössä olevaa tilaa, se tulisi myös vaikuttamaan alueen jääolosuhteisiin. Merituulivoimapuistojen vaikutusta jääpeitteeseen ei ole tutkittu mutta riippumatta siitä murtaako tuulivoimapuisto liikkuvaa jääkenttää vai pysäyttää sen liikkeen, se tulee aiheuttamaan deformatunutta jäätä kuten jäävalleja tai puristusta jääkenttään vaikeuttaen merenkulkua.

Koska alueelle toteutettava merituulivoimapuisto sijoittuisi merialuesuunnitelman mukaisen merenkulun alueen päälle ja aiheuttaisi toteutuessaan huomattavia muutoksia avovesikauden liikenteeseen sekä haittaisi erittäin paljon talvimerenkulun ja jäänmurron järjestämistä alueella, Väylävirasto katsoo, että tutkimusluvan mukaiselle alueelle ei tulisi rakentaa merituulivoimaa. Näin ollen Väylävirasto katsoo, että alueelle ei tulisi myöntää tutkimuslupaa.

Väyläviraston mukaan hankealue Lunni sijoittuu suurelta osin päällekkäin Suomen merialuesuunnitelman mukaisen merenkulun alueen kanssa. Alueen läpi kulkee liikenne Merenkurkusta Raaheen, Kalajoelle ja Kokkolaan. Lisäksi Pietarsaaren ja Merenkurkun välinen liikenne kulkee alueen eteläpuolelta. Ruotsin talousvyöhykkeelle, välittömästi Lunnin länsipuolelle on suunnitteilla merituulivoimahanke, joka on ympäristövaikutusten arvioimisvaiheessa.

Alueella esiintyy runsaasti merijäätä. Merijään esiintymisen aikana laivaliikenne ohjautuu avovesikaudesta poikkeavasti sen mukaan missä paikalliset jääolosuhteet ovat helpoimmat tai ylipäänsä mahdollistavat liikennöimisen. Avomerellä jääpeite on jatkuvassa liikkeessä ja liikennöinnin mahdollistavat reitit saattavat vaihtua jopa päivittäin. Jääpeitteisenä aikana Merenkurkku vaatii jatkuvasti jäänmurtajaa avustamaan liikennettä johtuen siitä, että liikennöintiin sopiva reitti on kapea. Alueella on tyypillisesti liikkuvaa merijäätä ja jääolot Perämeren eteläosassa ovat tyypillisesti vaikeat.

Alueen läpi on aiempina talvina kulkenut myös jääpeitteisenä aikana merkittävää liikennettä ja myös jäänmurtajat ovat käyttäneet aluetta. Sen lisäksi, että alueelle sijoittuva tuulivoimapuisto vähentäisi merenkulun käytössä olevaa tilaa, se tulisi myös vaikuttamaan alueen jääolosuhteisiin. Merituulivoimapuistojen vaikutusta jääpeitteeseen ei ole tutkittu mutta riippumatta siitä murtaako tuulivoimapuisto liikkuvaa jääkenttää vai pysäyttää sen liikkeen, se tulee aiheuttamaan deformatunutta jäätä kuten jäävalleja tai puristusta jääkenttään vaikeuttaen merenkulkua.

Koska alueelle toteutettava merituulivoimapuisto sijoittuisi valtaosin merialuesuunnitelman mukaisen merenkulun alueen päälle ja aiheuttaisi toteutuessaan huomattavia muutoksia avovesikauden liikenteeseen sekä haittaisi erittäin paljon talvimerenkulun ja jäänmurron järjestämistä alueella, Väylävirasto katsoo, että mahdollisen merituulivoimapuiston suunnittelussa tulisi ottaa huomioon merenkulun edellytykset erityisen tarkasti, ja että merituulivoimapuistoa ei ole mahdollista toteuttaa koko suunnittelualueelle ilman merenkululle aiheutuvaa huomattavaa haittaa. Väylävirasto ei kuitenkaan vastusta tutkimusluvan myöntämistä koko alueelle.

Hakija on tunnistanut Kiislan alueella olevan merkitystä merenkululle, erityisesti talvimerenkululle. Hakija kuitenkin korostaa, että kyseessä on tutkimuslupahakemus, minkä pohjalta aluetta voidaan, Suomen talousvyöhykettä koskevan lainsäädännön nojalla, tutkia ilman pysyviä vaikutuksia alueen käyttöön tai luontoon. Tutkimuslupa ei ratkaise vielä mihin rakentamista tullaan mahdollisesti sijoittamaan. Käyttöoikeutta talousvyöhykkeelle sijoittuville merituulivoimahankkeille ei ole vielä myönnetty

yhdellekään toimijalle, eikä haetun Kiislan tutkimusluvan myöntäminen anna käyttöoikeutta tai oikeutta rakentaa tutkimusluvan saajalle.

Merenkulun ja merituulivoiman yhteensovittaminen on keskeinen osa suunnitteluprosessia. Perämeren perukkaan suunnitellut merituulipuistot tulevat todennäköisesti muuttamaan alueen merenkulkua, joten olisi tärkeää, että tässä vaiheessa merituulivoimalle potentiaalisia alueita ei suljettaisi pois, jolloin koko alueen potentiaali saadaan lopulta parhaalla mahdollisella tavalla käyttöön. Hakija myös toteaa, että merialuesuunnitelma ei ole oikeusvaikutteinen.

Museovirasto on ilmoittanut kommentoivansa hakemusta vedenalaisen kulttuuriperinnön huomioimisen osalta. Sillä ei ole huomautettavaa hakijan hakemuksesta. Merenpohjan tutkimukselle ei ole estettä.

Museovirasto on todennut toimivansa vedenalaisen kulttuuriperinnön suojelusta vastaavana viranomaisena merenpohjaan vaikuttavien rakennushankkeiden valmistelun yhteydessä. Suomen aluevesillä muinaismuistolaki (295/1963) velvoittaa yleisen rakennushankkeen toteuttajan ottamaan etukäteen selvää siitä, tuleeko hanke koskemaan muinaisjäännöksiä. Avomerialueiden muinaisjäännöksiä ovat sellaiset alusten hylät ja hylän osat, joiden voidaan olettaa olleen uponneena yli sadan vuoden ajan. Muinaismuistolaki velvoittaa myös ilmoittamaan Museovirastolle sellaisen hylän löytymisestä, jonka voidaan olettaa olleen uponneena yli sadan vuoden ajan.

Talousvyöhykkeellä muinaismuistolakia ei kuitenkaan sovelleta. Vaikka tutkittavat alueet sijaitsevat talousvyöhykkeellä, Museovirasto pitää tärkeänä, että sille ilmoitetaan mahdollisista tutkimusten aikana havaituista vanhoista hylkylöydöistä. Talousvyöhykettä koskee Suomen 1996 ratifioima YK:n merioikeusyleissopimus (SopS 49-50/1996), jonka yleisissä määräyksissä veloitetaan jäsenmaat suojelemaan merestä löytyneitä arkeologisia ja historiallisia esineitä. Mikäli tuulipuistohanke lähtee etenemään, on syytä varautua selvittämään, onko tulevilla rakentamisalueilla vedenalaisia muinaisjäännöksiä tai kulttuuriperintökohteita, ja voiko hankkeella olla vaikutusta niihin.

Talousvyöhykkeeltä tunnetaan monia historiallisia hylkyjä, mutta talousvyöhykkeen vedenalaisista muinaisjäännöksistä ei kuitenkaan ole käytettävissä kattavaa tietoa eikä vaikutuksia niihin voida arvioida ilman selvitystä. Todettakoon, että merituulipuistoihin liittyvän maassa tapahtuvan rakentamisen vaikutuksia ja tarvittaessa maisemavaikutuksia arvioivat alueelliset vastuumuseot.

Hakijalla ei ole huomautettavaa lausunnosta. Lausunto otetaan huomioon jatkosuunnittelussa. Mikäli hylkyjä tai muita vastaavia kohteita löytyy, ilmoittaa hakija niistä museovirastolle.

Pääesikunnan operatiivisella osastolla on valmisteltu puolustusvoimien kanta hankkeiden hyväksyttävyydestä. Lausunnossa on arvioitu hankkeiden vaikutukset puolustusvoimien joukkojen ja järjestelmien käyttöön. Lausunnossa on otettu huomioon puolustushaarojen ja puolustusvoimien laatimat alueelliset tarkastelut, joissa arvioidaan vaikutuksia puolustusvoimien alueellisiin toimintaedellytyksiin ja sotilasilmailuun

sekä puolustusvoimien radioyhteyksiin.

Suunnitelluista tuulivoimahankkeista on selvitetty tuulivoimaloiden vaikutukset puolustusvoimien toimintaan. Tämän perusteella pääesikunta on todennut, että hankkeiden mukaisilla tuulivoimaloilla ei arvioida olevan merkittäviä vaikutuksia puolustusvoimien valvonta- ja asejärjestelmien suorituskykyyn, joukkojen ja järjestelmien koulutukseen ja käyttöön ja sotilasilmailuun sekä puolustusvoimien radioyhteyksiin.

Lopuksi pääesikunta on todennut, että puolustusvoimat ei vastusta suunnitelman mukaisten merituulipuistojen rakentamista Perämeren ja Selkämeren talousvesivyöhykkeille.

Hakijalla ei ole huomautettavaa lausunnosta. Lausunto otetaan huomioon jatkosuunnittelussa.

Suomen ympäristökeskus SYKE on todennut koordinoivansa vuonna 2004 aloitettua kansallista VELMU-ohjelmaa vedenalaisen meriluonnon inventoimiseksi. Tästä varsin kattavasta aineistosta on muun muassa tunnistettu ekologisesti merkittävät vedenalaiset meriluontoalueet, ns. EMMA-alueet. SYKE myös toteaa tuottaneensa vuonna 2020 tutkimuksen merituulivoimatuotannon optimaalisesta sijoittumisesta Suomen merialueille. Myös tässä tutkimuksessa hyödynnettiin VELMU-aineistoja. Tutkimus tarkasteli tuulivoiman sijoittumista ympäristöllisten, taloudellisten ja sosiaalisten muuttujien näkökulmista. Sekä EMMA-alueita ja tuulivoiman sijoittumistutkimuksen tuloksia hyödynnettiin vuonna 2020 hyväksytyssä Suomen merialuesuunnitelmassa 2030.

SYKE:n mukaan suunnitelluilta tutkimusalueilta Kihu ja Tiira ei ole VELMU-aineistoja. Niillä ei sijaitse tunnistettuja EMMA- tai suojelualueita. Tässä suhteessa tutkimusalueet eivät ole tuulivoima-analyysien valossa erityisen ongelmallisia. Suunnitellulle tutkimusalueelle Tiira ulottuu tulosten perusteella muu ekologisesti merkittävä vedenalainen meriluontoalue (ei-EMMA alue).

Tutkimuslupahakemuksesta ei selviä tutkittavien alueiden syvyys. Kaapelien vetolinjoja tutkimuslupahakemus ei tarkenna ja niiden suhteen onkin syytä huomioida rannikoiden läheiset arvokkaat luontokohteet, kuten EMMA-alueet.

Hakemuksessa luvataan yleistasolla tehdä luotauksia ja tutkimuksia pohjan olosuhteista ja rakenteesta sekä biologisia ja vedenlaatututkimuksia. Hakemuksesta ei ilmene, missä laajuudessa tutkimuksia on tarkoitus tehdä. SYKE on myös huomauttanut, että hakemuksesta ei käy ilmi, missä laajuudessa pohjasedimenttitutkimuksia ja videointeja tehtäisiin. Tarkasteltava alue on hyvin laaja mutta hakemus ei erottele kuinka laajalti kyseisiä menetelmiä hyödynnettäisiin, eikä siinä kerrota, kohdennetaanko näytteenotot mahdollisen teknisen suunnitelman pohjalta tarkemmin. Muutama sedimenttinäyte tai luotaus ei välttämättä tuota olennaisia tietoja. SYKE:n mielestä yksittäisiä vesinäytteitä tärkeämpää olisi panostaa pohjatutkimukseen (laji- ja habitaattikartoitukseen; videot, pohjaeläinnäytteet) ja selvittää veden laatu olemassa olevan seuranta- ja kartoitustiedon perusteella.

Tutkimusalueiden lähellä olevien avomeren seuranta-asemien perusteella voidaan SYKE:n mukaan olettaa, että tutkimusalueilla esiintyy valkokatkovaltainen pohjaeläinyhteisö. Luontotyyppi 'valkokatkerivalkokatkapohjat' arvioitiin 2018 luontotyyppien uhanalaisuusarvioinnissa luokkaan EN (erittäin uhanalainen). Tästä syystä on tärkeä kartoittaa pohjaeläinyhteisöjä ja arvioida mahdollisen tuulivoimapuiston vaikutuksia niihin. Hakemuksessa ilmenee, että tullaan tekemään pohjaeläintutkimuksia alueella. Tarkempia suunnitelmia ei kuitenkaan esitetä (menetelmiä, asemamääriä), joten tutkimusten riittävyyttä ei voida arvioida. Pohjaeläinselvitysten suunnittelussa tulisi varmistaa, että näytteenottosuunnitelma kattaa riittävästi alueiden kaikki pohjan laadut ja syvyysvyöhykkeet.

Hakija on huomauttanut, että hankkeiden tiimoilla toteutettavat ympäristöselvitykset määritetään YVA-prosessissa. Lausunto otetaan huomioon jatkosuunnittelussa.

Luonnonvarakeskus Luke on todennut, että sillä ei ole varsinaisesti lausuttavaa hakemuksen johdosta, mutta se haluaa tuoda esille sen, että Porin ja Merikarvian edustalle suunniteltu alue (Tiira) on tärkeää aluetta silakan troolikalastukselle. Tämä tulisi ottaa huomioon tutkimuksia suunniteltaessa.

Hakijalla ei ole huomautettavaa lausunnosta. Lausunto otetaan huomioon jatkosuunnittelussa.

5.1 YK:n merioikeusyleissopimus

Suomi on ratifioinut YK:n merioikeusyleissopimuksen (SopS 49–50/1996), joka on saatettu voimaan blankettilailla (524/1996, SopS 49/1996) ja -asetuksella 21.7.1996 (525/1996, SopS 50/1996). Merioikeusyleissopimuksen 57 artikla määrittelee talousvyöhykkeen enintään 200 meripeninkulman levyiseksi mitattuna niistä perusviivoista, joista alumeren leveys mitataan. Talousvyöhykkeen rajat sellaisten valtioiden välillä, joiden rannikot sijaitsevat vastakkain tai vierekkäin, määritetään sopimuksella (74 artikla).

Suomen talousvyöhyke ei ole Suomen valtion aluetta, vaan kansainvälistä merialuetta, jonka osalta merioikeusyleissopimus määrittelee Suomen ja muiden valtioiden oikeudet. Suomi käyttää talousvyöhykkeellään rantavaltiolle kansainvälisen oikeuden mukaan kuuluvaa toimivaltaa. Yleissopimuksen 56 artiklan mukaan rantavaltiolla on talousvyöhykkeellään täysivaltaiset oikeudet muun muassa merenpohjan yläpuolisten vesien ja merenpohjan ja sen sisustan elollisten ja elottomien luonnonvarojen tutkimiseen, hyödyntämiseen, säilyttämiseen ja hoitamiseen sekä muuhun toimintaan, jonka tarkoituksena on vyöhykkeen taloudellinen hyödyntäminen ja tutkiminen.

Suomella on talousvyöhykkeellään myös merioikeusyleissopimuksen mukainen lainkäyttövalta muun muassa meriympäristön suojelun ja säilyttämisen osalta. Saman yleissopimuksen 58 artiklan mukaan kaikilla sekä ranta- että sisämaavaltioilla on talousvyöhykkeellä merenkulun ja ylilennon vapaudet, vapaus laskea merenalaisia kaapeleita ja putkistoja sekä vapaus kaikkeen muuhun näihin vapauksiin liittyvään kansainvälisessä oikeudessa hyväksytyyn meren käyttöön, joka esimerkiksi koskee alusten, ilma-alusten, merenalaisten kaapeleiden ja putkistojen toimintaa, ja joka on sopusoinnussa tämän yleissopimuksen määräysten kanssa.

Yleissopimuksen 58 artiklan 3 kappaleen mukaan valtioiden tulee ottaa asianmukaisesti huomioon rantavaltioiden oikeudet ja velvollisuudet sekä noudattaa niitä lakeja ja määräyksiä, jotka rantavaltio on hyväksynyt sopimuksen säännösten mukaisesti sekä muita kansainvälisen oikeuden sääntöjä sikäli, kun ne eivät ole ristiriidassa sopimuksen talousvyöhykettä koskevan osan kanssa. Kaikilla valtioilla on velvollisuus suojella ja säilyttää meriympäristöä yleissopimuksen 192 artiklan mukaan.

5.2 Laki Suomen talousvyöhykkeestä

Rantavaltiolle kuuluvien talousvyöhykeoikeuksien käyttämisestä säädetään laissa Suomen talousvyöhykkeestä (1058/2004) ja valtioneuvoston asetuksessa Suomen talousvyöhykkeestä (1073/2004). Taloudellisen hyödyntämisen hankkeissa talousvyöhykelain 6 §:n mukaisia tutkimuslupia on tähän asti myönnetty sekä kaapeli- että putkihankkeille että viime vuosina enenevässä määrin merituulivoimahankkeille. Saman pykälän nojalla kaapeli- ja putkihankkeille on myönnetty niin sanottuja hyödyntämislupia, joilla on annettu valtioneuvoston suostumus kaapeleiden ja putkien laskemiseen. Työ- ja elinkeinoministeriö on toimivaltainen viranomaisen talousvyöhykelain mukaisten lupien valmistelussa. Talousvyöhykelaki on luonteeltaan puitelaki.

Suomen talousvyöhykkeestä annetussa laissa tehdään ero meritieteellisen tutkimuksen ja talousvyöhykkeen taloudelliseen hyödyntämiseen tähtäävän tutkimuksen välillä. Lain 6 §:n mukaan valtioneuvosto voi antaa hakemuksesta suostumuksensa hyödyntää talousvyöhykkeellä olevan merenpohjan ja sen sisustan luonnonvaroja ja tehdä tällaiseen hyödyntämiseen tähtäävää tutkimusta tai suorittaa talousvyöhykkeellä muuta toimintaa, jonka tarkoituksena on vyöhykkeen taloudellinen hyödyntäminen. Lain perusteluiden (HE 53/2004 vp) mukaan meritieteellisellä tutkimuksella ymmärretään sellaista mereen kohdistuvaa tutkimustoimintaa, jolla pyritään meriympäristöä, sen muutoksia sekä meren, jään ja ilmakehän välistä vuorovaikutusta koskevan tiedon lisäämiseen. Sillä ei esityksen mukaan tarkoitettaisi esimerkiksi luonnonvarojen hyödyntämistä tai siihen tähtäävää tutkimusta.

Esityksen perustelujen mukaan meritieteellisestä tutkimuksesta ei myöskään olisi kysymys silloin, kun tutkimushanke vaikuttaa suoraan elollisten tai elottomien luonnonvarojen hyödyntämiseen tai siihen tähtäävään tutkimukseen esimerkiksi siten, että tutkimushankkeen tulokset ovat merkityksellisiä elollisten tai elottomien luonnonvarojen hyödyntämisen tai siihen tähtäävän tutkimuksen kannalta. Edelleen lain perustelujen mukaan meritieteelliseksi tutkimukseksi ei myöskään katsottaisi tutkimushanketta, joka sisältää merenpohjan porausta, räjähteiden käyttöä, haitallisten aineiden päästämistä meriympäristöön tai saman lain 7 §:ssä tarkoitettujen tekosaarten, laitteiden tai rakennelmien käyttöä. Perustelujen mukaan edellä kuvatun kaltaisiin hankkeisiin sovellettaisiin lain 6 tai 7 §:n säännöksiä, jotka edellyttävät hankkeelta valtioneuvoston suostumusta.

Talousvyöhykelain perustelujen mukaan talousvyöhykelain 6 §:n mukaiset asiat (ilmoitukset) voitaisiin ratkaista ministeriössä, kun kysymys on meritieteellisestä tutkimuksesta. Kun kysymyksessä on talousvyöhykkeen taloudelliseen

hyödyntämiseen tähtäävä tutkimus, asia ratkaistaisiin valtioneuvoston yleisistunnossa työ- ja elinkeinoministeriön esittelystä.

5.3 Vesilaki sekä kansallista ja kansainvälistä ympäristövaikutusten arviointia koskevat säännökset

Työ- ja elinkeinoministeriö on toimivaltainen viranomaisen myös talousvyöhykelainsäädännön mukaisissa luvassa (periaatepäätösluonteisia) ja ympäristöhallinto (toimivaltainen aluehallintovirasto) puolestaan toimivaltainen viranomaistaho vesilain (587/2011) mukaisessa yksityiskohtaisessa toimenpideluvassa.

Ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annettua lakia (252/2017) ja valtioneuvoston asetusta (277/2017) sovelletaan Suomen talousvyöhykkeellä. Lain 3 §:ssä säädetään ympäristövaikutusten arviointimenettelyn soveltamisesta yksittäistapauksessa.

5.4 Välitöntä täytäntöönpanoa koskeva lainsäädäntö

Hallintopäätöksen täytäntöönpanokelpoisuutta säänteli yleislakina hallintolainkäyttölain (586/1996) 31 §:n 2 momentti. Hallintolainkäyttölaki on kumottu 1.1.2020 lailla oikeudenkäynnistä hallintoasioissa (808/2019). Myös uuden lain 808/2019 122 §:n 3 momentin mukaan hallintopäätös voidaan panna täytäntöön lainvoimaa vailla olevana, jos laissa tai asetuksessa niin säädetään, tai jos päätös on luonteeltaan sellainen, että se on pantava täytäntöön heti, tai jos päätöksen täytäntöönpanoa ei voida yleisen edun vuoksi lykätä.

Säännöksessä kuvattu tilanne on poikkeus pääsäännöstä, jonka mukaan päätös ei ole täytäntöönpanokelpoinen ennen kuin sillä on lainvoima. Momentissa kuvattua kahta viimeistä edellytystä voi olla vaikea täysin erottaa toisistaan itsenäisiksi kohdikseen. Ensin mainittu peruste koskee lähinnä päätöstä, joka menettäisi merkityksensä, jos sitä ei panna heti täytäntöön. Jälkimmäisessä ratkaisevaa on yleinen etu. Yleinen etu on käsitteenä hallintoviranomaiselle harkintavaltaa antava yleislauseke. Peruste, että päätös voidaan panna heti täytäntöön päätöksen luonteen sitä vaatiessa, ottaa huomioon myös yksityiset intressit.

6 Valtioneuvoston päätös

6.1 Suostumus Suomen talousvyöhykkeen taloudelliseen hyödyntämiseen

Valtioneuvosto antaa Suomen Hyötytuuli Oy:lle määräaikaisen, ehdollisen suostumuksen Suomen talousvyöhykkeen taloudelliseen hyödyntämiseen tähtäävään tutkimustoimintaan suunnitelluilla hankealueilla Tiira ja Kihu (VN/19192/2023), Lunni (VN/24249/2023) ja Ruokki (VN/24250/2023) hakemuksissa sekä hakijan lausuntoihin antamassa selityksessä kuvatuilla tavoilla. Valtioneuvosto ei myönnä suostumusta hankealueen Kiisla (VN/24247/2023) taloudelliseen hyödyntämiseen tähtäävään tutkimustoimintaan. Hakijan, hankkeen toteuttajan tai tämän sijaan tulleen seuraajan on noudatettava kohdassa 6.2 määrättyjä ehtoja.

Tämä suostumus on voimassa päätöksen antamisesta lukien 31.12.2026 asti.

Tämä päätös on täytäntöön pantavissa muutoksenhausta huolimatta, ellei valitusviranomainen toisin määrää.

6.2 Ehdot

1. Tutkimushankkeet on toteutettava varovaisuusperiaatetta noudattaen ja ottaen erityisesti huomioon Itämeren (Selkämeri ja Perämeri) herkkyys ja haavoittuvuus sekä meri- ja ympäristöturvallisuuden asettamat vaatimukset, ja luvan saajan on ryhdyttävä kaikkiin mahdollisiin toimiin tutkimushankkeista mahdollisesti aiheutuvien vahinkojen ehkäisemiseksi ja minimoimiseksi;
2. Valtioneuvoston tämä suostumus Suomen talousvyöhykkeen taloudelliseen hyödyntämiseen tähtääviin tutkimuksiin yksittäisillä tutkimusalueilla ei vielä tarkoita investointi- tai rakentamisoikeuden myöntämistä tutkimusluvan saajalle eikä anna tälle etusijaa taloudelliseen hyödyntämiseen tähtääviin tutkimuksiin, mahdolliseen tulevaan rakentamislupaan kyseisille tutkimusalueille tai näiden tutkimusalueiden muuhun hyödyntämiseen;
3. Valtioneuvoston tämä suostumus ei estä valtioneuvostoa myöntämästä Suomen talousvyöhykettä koskevaa muuta oikeutta samoille tutkimusalueille vielä tämän suostumuksen voimassaollessa;
4. Talousvyöhykkeen taloudelliseen hyödyntämiseen tähtäävät tutkimukset on toteutettava ottaen huomioon Suomen talousvyöhykkeen kansainvälisoikeudellinen luonne ja talousvyöhykkeellä jo olemassa olevat yhteiskunnan keskeiset toiminnot sekä Suomen talousvyöhykkeellä tai sen välittömässä läheisyydessä mahdollisesti olevat taloudellisen hyödyntämisen tai meritieteellisen tutkimuksen hankkeet, hankkeiden käyttö ja näiden omistajien hankkeisiin liittyvät oikeudet;
5. Luvan saajan on Suomen talousvyöhykkeen taloudelliseen hyödyntämiseen tähtäävissä tutkimuksissa pyrittävä löytämään suunnitelluille hankkeilleen sellaiset teknisesti, toiminnallisesti ja ympäristöllisesti tarkoituksenmukaiset sijoitus- ja toteutusvaihtoehdot, että talousvyöhykkeellä jo olemassa olevat yhteiskunnan keskeiset toiminnot, kuten sujuva ja turvallinen merenkulku, ja talousvyöhykkeen mahdollinen myöhempi taloudellinen hyödyntäminen tai meritieteellinen tutkimus mahdollisimman vähäisessä määrin vaikeutuvat;
6. Luvan saajan on tutkimusjaksojen osalta etukäteen ja riittävän ajoissa ennen tutkimusaluksen saapumista Suomen talousvyöhykkeelle otettava tutkimustoimintaan sekä meri- ja rajaturvallisuuteen liittyen yhteyttä Länsi-Suomen merivartiostoon, liikenne- ja viestintävirasto Traficomiin, Väylävirastoon ja toimivaltaiseen VTS-keskukseen;
7. Tutkimusaluksen saapuessa Suomeen aluksen tulee osallistua alusliikennepalveluun siten kuin alusliikennepalvelulaissa (623/2005) säädetään;
8. Luvan saajan on noudatettava kansainvälisiä meriteiden sääntöjä International Regulations for Preventing Collisions at Sea 1972 (COLREG);
9. Luvan saajan on noudatettava Suomen maahantulomääräyksiä. Erityisesti tulee ottaa huomioon, että valtion aluksiksi luokiteltavat alukset tarvitsevat Suomen pääesikunnan myöntämän alusluvan Suomen aluevesille tuloon;
10. Luvan saajan on ilmoitettava tämän luvan mukaisten tutkimustöiden valmistumisesta Suomen talousvyöhykkeellä välittömästi kirjallisesti työ- ja elinkeinoministeriölle ja Väylävirastolle. Lisäksi luvan nojalla syntynyt keskeinen tutkimus- ja havaintoaineisto on toimitettava sovitusti työ- ja elinkeinoministeriölle

välittömästi tulosten valmistuttua. Suomen viranomaisten edustajilla tulee olla pyynnöstään mahdollisuus tutkimusaluksille pääsyyn;

11. Luvan saajan on korvattava tämän päätöksen valmistelusta aiheutuneet kohtuulliset kustannukset toimivaltaiselle lupaviranomaiselle valtion maksuperustelain (150/1992) periaatteiden mukaisesti;

12. Valtioneuvoston suostumus ei sisällä oikeutta muihin kuin tämän tutkimusluvan myöntämisen pohjana olevassa hakemuksessa kuvattuihin tutkimustoimenpiteisiin Suomen talousvyöhykkeellä;

13. Lisäksi luvan saajan on noudatettava mitä muualla lainsäädännössä tai kansainvälisissä sopimuksissa säädetään tai määrätään.

Vähäiset, tutkimusteknisistä syistä välttämättömät muutokset tutkimusten toteuttamisessa ovat sallittuja työ- ja elinkeinoministeriön ja muun toimivaltaisen viranomaisen suostumuksella.

7 Perustelut

7.1 Valtioneuvoston suostumus

Saadun lausuntokokonaisuuden ja muiden edellä mainittujen seikkojen perusteella ei voida katsoa olevan estettä myöntää haettua valtioneuvoston suostumusta määräaikaisena ja ehdollisena hankealuetta Kiisla lukuun ottamatta hankealueille Tiira, Kihu, Lunni ja Ruokki siten, että suostumus on voimassa pyydetysti 31.12.2026 asti tutkimusluvan antamispäivästä lukien.

Hakemuksissa on kuvattu riittävällä tavalla hakijan tiedot, tutkimustoiminnan luonne ja tarkoitus, käytettävät menetelmät ja välineet, tutkimusaika- ja vaihetiedot sekä maantieteelliset hankealueet, joilla tutkimustoimintaa tulnaisiin harjoittamaan.

Hakija on kehittänyt merituulivoimaa jo yli kaksikymmentä vuotta ja investoinut kehitysohjelmaan jo yli 140 miljoonaa euroa. Suomen Hyötytuuli Oy on rakentanut Porin Tahkoluotoon Suomen ensimmäisen merituulivoimalan ja maailman ensimmäisen vaativiin jääolosuhteisiin suunnitellun merituulivoimapuiston. Hakija suunnittelee Porin edustalla sijaitsevan Tahkoluodon merituulivoimapuiston laajennusta. Hanke sisältää myös niin sanotun demonstraatiohankkeen, jonka avulla pilotoidaan uuden mittaluokan merituulivoimaloita, huomattavasti aiempaa syvemmälle rakennettavia meriperustuksia sekä merenpohjan rakentamisen menetelmiä näissä vaativissa olosuhteissa. Hankkeella pyritään poistamaan merituulivoiman rakentamiseen liittyviä riskejä ja luomaan keinot rakentaa merituulivoimaa markkinaehtoisesti.

Päätöksen oikeudellinen perusta on Suomen talousvyöhykelainsäädännössä ja kansainvälisessä YK:n merioikeusyleissopimuksessa. Talousvyöhyke ei kuulu Suomen valtion alueeseen, vaan on YK:n merioikeusyleissopimuksen mukaan kansainvälistä merialuetta.

Suomella on talousvyöhykkeellään YK:n merioikeusyleissopimuksen 56 artiklan mukaisesti yksinoikeus niin vesialueen kuin merenpohjan ja sen sisustan elollisten ja elottomien luonnonvarojen tutkimiseen, hyödyntämiseen, säilyttämiseen ja hoitamiseen samoin kuin muuhunkin talousvyöhykealueen taloudelliseen tutkimiseen

ja hyödyntämiseen. Suomella on myös lainkäyttövalta talousvyöhykealueella harjoitettavan meritieteellisen tutkimuksen sekä tekosaarten, laitteiden ja rakennelmien rakentamisen ja käytön osalta samoin kuin meriympäristön suojeluun ja säilyttämiseen.

Muilta osin talousvyöhykkeellä ovat voimassa aavan meren vapauksiin kuuluvat vapaudet kuten merenkulun ja ylilennon vapaus. Tätä mahdollisuutta on käytetty hyväksi Suomen talousvyöhykkeellä suomalaisten ja muidenkin yhteisöjen toimesta. Suomen talousvyöhykkeestä annetun lain 6 §:n nojalla on annettu valtioneuvoston suostumus joihinkin talousvyöhykkeelle sijoittuviin infrastruktuurihankkeisiin, mutta toistaiseksi yksikään niistä ei liity tutkimuslupia lukuun ottamatta merituulivoimaan. Kaikilla valtioilla on velvollisuus suojella ja säilyttää meriympäristöltään herkkää aluetta.

Tuulivoima on tuulen eli ilman virtauksen liike-energian muuntamista tuuliturbiineilla sähköksi. Se on uusiutuvaa energiaa ja pohjimmiltaan peräisin auringon säteilyenergiasta. Käynnistyäkseen voimala tarvitsee vähintään 3 m/s tuulennopeutta. Parhaita paikkoja tuulivoimaloille ovat merten rannikot, merialueet, aukeat mereen rajoittuvat pellot, tai suurten mäkien tai vuorten rinteet, joilla tuulen keskinopeus on 5,5-7,5 m/s. Yksittäisten voimaloiden tehot ovat merellä vähintään kaksinkertaiset verrattuna nyt maa-alueille asennettaviin. Merivoimalatekniikka menee nopeasti eteenpäin, jolloin tehot ja voimaloiden koot kasvavat.

Tuulisähkö on noussut merkittäväksi tekijäksi sähkömarkkinoilla. Tuulivoiman teknologinen kehitys on ollut viime vuosina voimakasta, ja Suomeen rakennetaan tällä hetkellä markkinaehtoisesti huomattavia määriä maatuulivoimaa. Merituulivoiman rakentaminen markkinaehtoisesti ei ole ollut toistaiseksi Suomessa kannattavaa, mutta kannattavuuden odotetaan parantuvan lähivuosina muun muassa teknologiakehityksen ansiosta. Tuulisähköllä voidaan valmistaa vetyä, jolloin energia on varastoitavissa. Yhdistetty vetytuotanto lisää tulevaisuudessa merituulipuiston kannattavuutta, koska tarvitsemme tasaisempaa energiantuotantoa. Merituulivoiman toteutukseen liittyviä haasteita ovat muun muassa vaativat jääolosuhteet sekä merelle rakentamisen korkeammat investointikustannukset.

Vaikka merituulivoimaloita on Suomessa toistaiseksi suunnitteilla vähän verrattuna maalle sijoitettuihin tuulipuistoihin, on merialueilla nykyistä suuremmat mahdollisuudet tuulivoiman tuotantoon tulevaisuudessa. Tuuliolosuhteet ovat merellä tasaisemmat/paremmat ja offshore-ratkaisu mahdollistaa suuren mittakaavan tuulipuistojen rakentamisen. Markkinahinta vaihtelee tuulisuuden mukaan. Merellä tuulee hieman eri aikaan ja useammin kuin maalla. Toimijoiden kiinnostus Suomen merialueita kohtaan on siksi kasvanut. Suurin osa merialueita koskevista tuulivoiman rakennushankkeista on toistaiseksi suunniteltu matalille rannikkovesille mutta tuulivoiman hyödyntämistä myös kauempana rannikosta valtion vesialueiden ohella myös Suomen talousvyöhykkeelle suunnitellaan.

Uusia tuulivoimahankkeita tarvitaan Suomen ilmasto- ja energiapoliittisten tavoitteiden saavuttamiseksi. Uusiutuvan energian rooli energialähteenä on siksi kasvamassa merkittävästi. Tuulivoimakapasiteetti tulee kaksinkertaistumaan seuraavan kolmen vuoden aikana. Tuulivoiman varsinainen tuulivoimalan toiminta on

polttoainevapaata eikä siitä synny päästöjä. Suurin osa tuulivoimalan osista voidaan uusiokäyttää. Puhdasta sähköä teollisuuden ja koko yhteiskunnan tarpeisiin tarvitaan runsaasti tulevana vuosikymmeninä. Myös Euroopan unioni on asettanut kunnianhimoisia tavoitteita jäsenmaiden merituulivoimakapasiteetin kehitykselle.

Pääministeri Orpon hallituksen ohjelmassa tuulivoiman toimintaedellytyksiä kehitetään hallitusohjelman lähtökohtien edellyttämästä sähköntuotannon lisästarpeesta huolehtien sekä siten, että yhteen sovitetaan tuulivoiman sosiaalinen hyväksyttävyyden ja investointien toteutumisen suotuisa toimintaympäristö. Tuulivoimapotentialiaalia hyödynnetään eri puolilla Suomea.

Hallitus toteaa määrittävänsä kunnianhimoisen tavoitteen merituulivoiman kapasiteetille vuonna 2035 ja luo Suomelle kilpailuedun suhteessa Itämeren maihin, jotta suuret merituulihankkeet kytketään tuottamaan energiaa Suomen teollisuudelle ja kotitalouksille. Hallitus haluaa edistää ennakoitavaa ja kannustavaa toimintaympäristöä sekä sujuvaa hankekehitystä ja rakentamista niin talousvyöhykkeellä kuin aluevesilläkin.

Hallitusohjelman mukaan merituulivoiman pelisääntöjä selkeytetään toteuttamalla lainsäädäntöhanke, jossa Suomen talousvyöhykkeeseen kuuluvia vesialueita koskeva lainsäädäntö, lupaprosessit sekä korvaus- ja veroasiat määritellään viipymättä sekä yhteen sovitetaan aluevesillä ja maa-alueilla toteutettavien hankkeiden pelisääntöjen kanssa. Samalla pyritään luomaan kannustimet merituulipuistojen sijoittumiseen merialueiden muun käytön, kuten merenkulun ja kalastuksen, kannalta suotuisasti sekä haitat minimoiden. Näiden asioiden huomioonottamisesta on tarkoitus huolehtia luvituksessa. Hallitus myös selkeyttää työ- ja elinkeinoministeriön johtovastuuta merialueen energiakäyttöä koskevissa linjauksissa.

Uusia tuulivoimahankkeita tarvitaan Suomen ilmasto- ja energiapoliittisten tavoitteiden saavuttamiseksi. Tuulivoimakapasiteetti tulee kaksinkertaistumaan seuraavan kolmen vuoden aikana. Tuulivoiman varsinainen tuulivoimalan toiminta on polttoainevapaata eikä siitä synny päästöjä. Suurin osa tuulivoimalan osista voidaan uusiokäyttää. Puhdasta sähköä teollisuuden ja koko yhteiskunnan tarpeisiin tarvitaan runsaasti tulevana vuosikymmeninä. Myös Euroopan unioni on asettanut kunnianhimoisia tavoitteita jäsenmaiden merituulivoimakapasiteetin kehitykselle.

7.2 Tutkimustoiminta ja -alueet

Valtioneuvoston päätös koskee hakemustietojen mukaista, taloudelliseen hyödyntämiseen liittyvää ja sitä edeltävää tutkimustoimintaa Suomen talousvyöhykkeellä ja yksinomaan sitä. Hakemuksen kohteena olevien tutkimusten tarkoituksena on löytää teknisesti, taloudellisesti, toiminnallisesti ja ympäristöllisesti parhaimmat ratkaisut uusien merituulivoimapuistojen sijoittamiseksi.

Tutkimusten avulla saadaan myöhemmän hankesuunnittelun ja YVA-menettelyn kannalta tarkempaa merellistä tutkimustietoa hankealueiden lopulliseksi määrittämiseksi.

Suomen merialuesuunnitelma 2030 on hyväksytty 15.12.2020. Sillä Suomen merialueelle on laadittu ensimmäistä kertaa merialuesuunnitelma maakuntaliittojen sekä eri toimijoiden ja sidosryhmien kanssa laajassa yhteistyöprosessissa. Merialuesuunnitelmat tehdään jokaisessa merellisessä EU-maassa. Merialuesuunnittelu perustuu EU:n merialuesuunnitteludirektiiviin (2014/89/EU). Suomessa siitä säännellään maankäyttö- ja rakennuslaissa (482/2016).

Merialuesuunnitelma on sekä aluevedet että talousvyöhykkeen sisältävä kartallinen esitys, jossa tunnistetaan yleispiirteisesti esimerkiksi merkittäviä ja potentiaalisia vedenalaisten luonto- ja kulttuuriarvojen, energiantuotannon, kalastuksen, vesiviljelyn, merenkulun ja matkailun alueita. Tavoitteena on sovittaa yhteen eri toimialojen tarpeita ja näin edesauttaa merellisten elinkeinojen harjoittamista ja meriympäristön tilaa. Merialuesuunnitelmalla ei ole suoria oikeusvaikutuksia ja se on yleispiirteisenä suuntaa-antava. Merialuesuunnitelmaa laadittaessa ei osattu täysin ennakoita merituulivoiman kiinnostuksen nopea kasvu myös talousvyöhykkeellä. Merialuesuunnitelman toinen suunnittelukierros on käynnistynyt ja suunnitelman on tarkoitus valmistua 2026.

Merialuesuunnitelmassa merituulivoimalle potentiaalisia alueita osoitettaessa on huomioitu muun muassa merenkulun alueet, syvyys, Natura 2000 -alueet ja muut luontoarvot, maisema-arvot sekä maanpuolustuksen tarpeet. Valtioneuvosto pitää hyvänä lähtökohtana, että merituulivoimarakentamista suunnataan ensisijaisesti merialuesuunnitelmassa osoitetuille energiantuotannon potentiaalisille alueille.

Hakijan tarkoituksena on tehdä alukselta ja merenpohjassa suoritettavia, tutkimushankkeen yhteydessä normaaleja geofysikaalisia ja geoteknisiä tutkimuksia ja selvittää tutkimusalueen merenpohjan syvyys-suhteita sekä pohjan ja sen alapuolisten kerrosten rakennetta. Ennakkotiedot pohjan olosuhteista ovat vajavaisia, kun mennään kauemmaksi rannikolta.

Tutkimusten vaikutukset meriympäristöön jäävät hyvin paikallisiksi ja vähäisiksi. Hakija on ollut ennen hakemuksen vireille saattamista ja sen vireillä ollessa yhteydessä eri toimivaltaisiin viranomaisiin. Tähän liittyen tutkimusten suunnittelussa on otettu huomioon meriliikenteen, sotilaallisen puolustuksen, aluevalvonnan ja rajaturvallisuuden, kalastuksen sekä muun merialueen käytön ja suunnittelun tekijöitä ennen varsinaista kansallista ja kansainvälistä YVA-menettelyä

Hakijan hakemukset ovat tulleet vireille 15.6.2023 ja 17.8.2023. Valtioneuvosto on myöntänyt erillisiä, ajallisesti ja ehdoin rajattuja tutkimuslupia myös samalle talousvyöhykkeen alueelle. Valtioneuvoston tutkimusluvalla ei ratkaista sitä, voiko tai mihin rakentaminen alueella voisi sijoittua, vaan mahdollistetaan alueen tutkiminen riittävässä laajuudessa.

Metsähallitus on tunnistanut yleisiltä valtion vesialueilta tuulivoimatuotantoon soveltuvia alueita. Metsähallituksen tunnistamat merituulivoima-alueet sijoittuvat Pohjanmaan ja Pohjois-Pohjanmaan maakuntiin. Valtioneuvosto on 23.11.2023 tehnyt periaatepäätöksen Suomen yleisiä valtion vesialueita koskevan huutokaupparuokamallin ottamisesta käyttöön ja malliin perustuvan huutokaupparuokamenettelyn käynnistämisen hyväksymistä yhteensä viiden Suomen yleisillä vesialueilla sijaitsevan

merituulivoima-alueen osalta. Toimintamallia ei sovelleta yleisten vesialueiden ulkopuolella Suomen talousvyöhykkeellä. Hakija on tietoinen valtioneuvoston periaatepäätöksestä sekä hankealueiden keskinäisestä läheisyydestä ja tähän liittyvästä liiketoiminta- ja varjostusriskistä.

Hallitusohjelman mukaan merituulivoiman pelisääntöjä selkeytetään toteuttamalla työ- ja elinkeinoministeriön johdolla jo vireillä oleva lainsäädäntöhanke, jossa Suomen talousvyöhykkeeseen kuuluvia vesialueita koskeva lainsäädäntö, lupaprosessit sekä korvaus- ja veroasiat määritellään viipymättä sekä yhteen sovitetaan valtion aluevesillä ja maa-alueilla toteutettavien hankkeiden pelisääntöjen kanssa. Hallituksen esityksen valmistelu mahdollistaa edelleen talousvyöhykkeen tutkimuslupien myöntämisen valtioneuvoston harkintavallan puitteissa.

7.3 Ehdollisuus

Saadun lausuntokokonaisuuden ja muiden edellä mainittujen seikkojen perusteella ei voida katsoa olevan estettä myöntää valtioneuvoston suostumusta määräaikaisena, ehdollisena ja eräin osin rajattuna siten, että suostumus on voimassa 31.12.2026 asti tutkimusluvan antamispäivästä lukien.

Valtioneuvostolla on laaja harkintavalta Suomen talousvyöhykkeestä annetun lain 3 luvun hyödyntämisoikeuden osalta. Valtioneuvoston kanta tutkimuslupaansa tässä vaiheessa ei vielä ota kantaa tai anna hakijalle etusijaa mahdolliseen tulevaan rakentamislupaansa tai alueen muuhun hyödyntämiseen. Valtioneuvoston suostumus Suomen talousvyöhykkeen taloudelliseen hyödyntämiseen tähtääviin tutkimuksiin yksittäisellä tutkimusalueella ei vielä tarkoita investointi- tai rakentamisoikeuden myöntämistä tutkimusluvan saajalle eikä anna tälle etusijaa taloudelliseen hyödyntämiseen tähtääviin tutkimuksiin tai mahdolliseen tulevaan rakentamislupaansa kyseiselle tutkimusalueelle.

Ei ole myöskään olemassa tekijöitä, jotka estäisivät valtioneuvostoa myöntämästä kahta erillistä, ajallisesti rajattua tutkimuslupaa samalle talousvyöhykkeen alueelle. Koska samalla merialueella voi olla vain yhden yhtiön tuulivoimapuisto, päätös lopullisesta merituulivoimapuiston toteuttamisesta ja toteuttajatahosta tehdään myöhemmin talousvyöhykeluvituksen prosessissa. Tutkimuslupa ei estä valtioneuvostoa käyttämästä laajaa harkintavaltaa ja myöntämästä Suomen talousvyöhykettä koskevaa muuta oikeutta samoille talousvyöhykkeen alueille vielä tämän tutkimusluvan voimassaollessa.

Valtioneuvosto korostaa, että Itämeren (Selkämeri ja Perämeri) herkkyyden ja haavoittuvuuden, talousvyöhykkeen kansainvälisoikeudellinen asema, meri- ja ympäristöturvallisuuden asettamat vaatimukset, maanpuolustuksen, aluevalvonnan, rajaturvallisuuden, merenkulun, meriteollisuuden, muun energiantuotannon, kaivannaistoiminnan, matkailun, kalastuksen ja virkistystoiminnan tarpeet ja toimintaedellytykset, sekä jo olemassa olevat muut hankkeet oikeuksineen ja muu merialueen käyttö on otettava kaikessa taloudellisen hyödyntämisen hankkeen toteutukseen tähtäävässä suunnittelussa ja tutkimustoiminnassa huomioon. Riittävä liikennöintikaistan leveys varmistaa sujuvan ja turvallisen merenkulun liikennöinnin

alueella ympärivuotisesti. Luvan saajan on myös noudatettava yleistä varovaisuusperiaatetta toimissaan vahinkojen ehkäisemiseksi ja minimoimiseksi.

Luvan saajan on tutkimusten suunnittelussa ja toteuttamisessa sekä jatkosuunnittelussa otettava huomioon, että mahdollinen tuleva rakentamishanke tulee toteuttaa siten, että se ei estä mahdollisia myöhempiä Suomen talousvyöhykkeen tai sen välittömässä läheisyydessä olevan valtion vesialueen taloudellisen hyödyntämisen tai meritieteellisen tutkimuksen hankkeita. Samalla tulee pyrkiä löytämään sellainen suunnitellulle hankkeelle sellainen teknisesti, toiminnallisesti ja ympäristöllisesti tarkoituksenmukainen sijoitus- ja toteutusvaihtoehto, että mahdollinen myöhempi Suomen talousvyöhykkeen taloudellinen hyödyntäminen tai meritieteellinen tutkimus mahdollisimman vähäisessä määrin vaikeutuu (mm. hankealueen koon/peittävyden minimointi).

Tutkittavan alueen suunnittelussa tulee ottaa huomioon teknisen ja taloudellisen toteuttamisen vaatimusten lisäksi myös ympäristönäkökohdat, erityisesti meriympäristön ja merenalaisen luonnon monimuotoisuus ja suojeluarvot sekä merialueen kestävä kehittäminen. Mikäli hanke etenee jatkosuunnitteluun, merituulivoimapuistojen suunnittelussa tulee ottaa huomioon myös mahdollisten erillisten, mutta lähekkäin sijoittuvien merituulivoimahankkeiden yhteis-, keskinäis- ja luvitusvaikutukset.

Luvan saajan on tutkimusjaksojen osalta etukäteen ja riittävän ajoissa ennen tutkimusaluksen saapumista Suomen talousvyöhykkeelle, otettava tutkimustoimintaan sekä meri- ja rajaturvallisuuteen liittyen yhteyttä Länsi-Suomen merivartiostoon, liikenne- ja viestintävirasto Traficomiin, Väylävirastoon ja toimivaltaiseen VTS-keskukseen. Luvan nojalla syntynyt tutkimus- ja havaintoaineisto on tarkoituksenmukaista saattaa muidenkin viranomaisten tietoon. Tutkimus- ja hanketiedot voivat sisältää myös julkisuuslain nojalla salassa pidettävää tietoa.

7.4 Välitön täytäntöönpano

Hakija on pyytänyt, että tutkimuslupaa koskeva päätös määrätään välittömästi täytäntöön pantavaksi. Hakijan mukaan käsillä olevat hankkeet ovat yleisen edun mukaisia. Tutkimusten perusteella toteutettavat hankkeet ovat Suomen ja EU:n ilmasto- ja energiapoliittisten tavoitteiden ja strategioiden mukaisia. Tutkimuksista itsessään ei ole haittaa. Hakijan mielestä päätöksen täytäntöönpanoa ei yleisen edun vuoksi voida lykätä.

Arvio siitä, voidaanko hakijan esittämään vaatimukseen välittömästi täytäntöönpanosta myöntyä, ratkeaa arvioinnissa, jossa punnitaan yleisen edun vaatimia seikkoja kolmansien osapuolten oikeuksien menetyksiin tai vaarantumiseen. Merkittävää on, että päätöksen lainvoimaisuus täytäntöönpanon edellytyksenä on pääsääntö, ja tästä poikkeaminen edellyttää erityisiä perusteita. Keskeistä asiassa on arvioida yleistä etua suhteessa yksityiseen etuun. Ottaen huomioon välittömän täytäntöönpanon koskeva lainsäädäntö, sitä koskeva lainvalmisteluaineisto sekä oikeuskirjallisuus, on olennaista ratkaista, onko olemassa sellaisia seikkoja, joiden valossa täytäntöönpanoa ei voitaisi yleisen edun vuoksi lykätä.

Hakija on hakenut täytäntöönpanomääräystä, koska sillä on hakijalle tosiasiallista merkitystä hankkeessa. Kilpailutuksella hankittavalla, ulkopuolisella erikoiskalustolla tehtävät tutkimukset ovat luonteeltaan sellaisia, että ne tulisi yleisesti suorittaa mahdollisimman nopeasti kilpailutuksen jälkeen, jotta muun muassa tutkimusalus voidaan pitää varattuna. Oikeuskirjallisuudessa on esitetty kantoja, joiden mukaan kysymys voi olla esimerkiksi luvan myöntämisestä johonkin toimenpiteeseen, jonka tulee tapahtua määrättyä aikana.

Hakija vastaa aina ensisijaisesti taloudellisen hyödyntämisen hankkeen aikataulullisista ja taloudellisista riskeistä, jaksotuksesta sekä siitä, mille merialueen osalle (talousvyöhyke vai valtion aluevedet) tai minkä valtion alueelle hanketta suunnitellaan. Merituulivoimapuistoille potentiaalisia alueita on niiden luonteen ja laajuuden vuoksi rajattu määrä. Myös valtion vesialueiden käyttöpolitiikka vaikuttaa tähän suunnitteluun.

Suomen talousvyöhykkeellä ei ole olemassa yksityisiä omistusoikeuksia tai voimassa muita sellaisia oikeuksia, jotka estäisivät valtioneuvoston suostumuksen välittömän täytäntöönpanon. Talousvyöhykelain nojalla tehtyjen valtioneuvoston suostumusta koskevien päätösten välittömästä täytäntöönpanosta on määrätty jo useita kertoja. Ehtoa tulee kuitenkin arvioida oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 122 §:n 3 momentin perusteiden, momentin soveltamiskäytännön ja tapauksen kokonaisharkinnan nojalla. Työ- ja elinkeinoministeriön saamissa lausunnoissa lähes poikkeuksetta hakijan tutkimuslupapäätöksen täytäntöönpanoehdot ei ole vastustettu. Tutkimuksia tehtäisiin avovesikausilla vuosien 2024–2026 eli useamman vuoden välisenä aikana. Alukselta ja merenpohjassa suoritettavat tutkimukset ovat hetkellisiä.

Edellä todetun perusteella tutkimuslupaa koskevan päätöksen välittömälle täytäntöönpanolle ei voida katsoa olevan estettä.

8 Sovelletut lainkohdat

YK:n merioikeusyleissopimus (SopS 49–50/1996)
 Aluevalvontalaki (755/2000)
 Alusliikennepalvelulaki (623/2005)
 Hallintolaki (434/2003)
 Laki oikeudenkäynnistä hallintoasioissa (808/2019)
 Laki Suomen talousvyöhykkeestä (1058/2004)
 Laki ympäristövaikutusten arviointimenettelystä (252/2017)
 Maankäyttö- ja rakennuslaki (132/1999)
 Muinaismuistolaki (295/1963)
 Vesilaki (587/2011)

Valtioneuvoston asetus Suomen talousvyöhykkeestä (1073/2004)
 Valtioneuvoston asetus ympäristövaikutusten arviointimenettelystä (277/2017)
 Valtioneuvoston ohjesääntö (262/2003)

9 Muutoksenhaku

Tähän päätökseen saa hakea muutosta korkeimmalta hallinto-oikeudelta päätöksen liitteenä olevan valitusosoituksen mukaisesti. Päätös on pantavissa välittömästi täytäntöön muutoksenhausta huolimatta, ellei valitusviranomainen toisin määrää.

Allekirjoitukset

Liitteet Valitusosoitus